КАТОЛИЦЬКА АКЦІЯ

ВІСТНИК ҐЕНЕРАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ КАТОЛИЦЬКОЇ АКЦІЇ ГР.-КАТ. ГАЛ. ЦЕРК. ПРОВІНЦІЇ

РІК IV. ЛЬВІВ, 1937. ЧИСЛО 1-3 (10-12)

З М І С Т: Проти безбожного комунізму. (Зміст Енцикліки Св. Отця Пія XI п. н. Divini Redemptoris). — *Д-р К. Чехович:* Ідейні основи російського комунізму. — *о. Ч. Я.* Соціялізм і комунізм. (Їх органічний звязок між собою). — *Д-р М. Дзерович:* Большевизм і родина. — * * * Земельна справа на Придніпрянській Україні. — *Д-р М. Дзерович:* Виковуймо новий шлях! — *Д-р М. Гнатишак:* Міжнародній Конгрес у честь Христа Царя. — *о. Ір. Назарко ЧСВВ:* Міжнародній Зїзд Провідників Марійських Дружин в Інсбруці. — Серед нових книжок і видань. — Католицьке життя в світі. — Хроніка.

ПРОТИ БЕЗБОЖНОГО КОМУНІЗМУ

ЗМІСТ ЕНЦИКЛІКИ СВ. ОТЦЯ ПІЯ XI-ГО П. Н. DIVINI REDEMPTORIS.

19-го березня ц. р., в день празника св. Йосифа, Покровителя св. Церкви й Опікуна християнських родин, Святіший Отець Пій XI звернувся до всіх католицьких Патріярхів, Примасів, Архієпископів та Епископів важною та незвичайно актуальною Енциклікою, що зачинається словами Divini Redemptoris...

„Обітницею Божественного Спасителя — читаємо на початку цеї Енцикліки — осяяна перша сторінка історії людства.“ Тож сильна надія кращих днів злагіднювала жаль за втраченим раєм та піддержувала людський рід на тяжкій дорозі життя. Кращі дні для людства настали після приходу на землю Спасителя, бо тоді настала доба християнської культури. Але боротьба між добром і злом, сумна спадщина первородного гріху, дальше лютувала на світі. А сьогодні вже цілим народам загрожує небезпека упадку в страшніше ще варварство від того, в якому знаходився світ перед приходом на землю Спасителя. Тією небезпекою є ніщо інше, тільки большевицький і безбожний комунізм, котрий має на меті перевернути суспільний лад та підкопати основи християнської культури.

Вказавши осьтак на небезпеку безбожного комунізму для всіх народів, Св. Отець пригадує, як то Його Попередники й Він сам часто звертали увагу світа на ту небезпеку. Та Св. Отець є тої думки, що видаючи отсей новий торжественний документ, сповняє задушевні бажання всього католицького світа. „Відгомін Нашого голосу, ми про те сильно переконані,

почують скрізь, де тільки є уми вільні від пересудів і де є серця, що бажають добра людського роду". В основі комуністичної доктрини лежить засада діялєктичного й історичного матеріялізму, проголошеного Карлом Марксом, а теоретики большевизму вважають себе самих його одиноко автентичними інтерпретаторами. Ця доктрина вчить, що є тільки одна єдина дійсність: матерія з її сліпими силами. А ростина, звірина й людина це тільки вислід її еволюції. Так само по думці тієї доктрини й людська суспільність не є нічим іншим, як тільки видом або формою тієїж матерії, що розвивається на основі власних законів. З неминучою конечністю серед безнастанної боротьби сил вона прямує до остаточної синтези: безклясової суспільности. Очевидна річ, що в того роду науці нема цілком місця на ідею Бога. Не існує теж ріжниця між духом і матерією, ані між душею і тілом. Нема життя душі після смерти, тож і нема ніякої надії на інше життя. Тим самим нищиться свободу чоловіка. Його особовості не признається ніякого права, бож він не є нічим більше, як тільки звичайним колісцем у суспільному механізмі колєктиву, котрий одинокий має необмежену владу над особами й річами. Дальше зноситься всяку єрархію, всякий авторитет. Знищено достойність і нерозривність супружої звязи, безчеститься родину. Жінку відривається від домашнього вогнища й від плекання дітей. Релігію названо „опієм для народу" та поборюється її всякими засобами. Заперечується й пятнується навіть саму ідею Бога.

Отже комунізм це система „повна блудів і софізмів, противна розумові, як і Божому Обявленню, спосібна зруйнувати суспільний лад, бож знищила самі його основи. Це система, яка не признає правдивого походження, природи й мети держави, як не признає ніяких прав людської особи, її достойности й волі". Ця блудна система завдячує своє поширення фальшивому розумінню ідеалу справедливости й рівности, що його комунізм поставив перед очима мас, обіцюючи їм усунення безперечних надужить та поліпшення дійсно незавидної долі робітників. А ці маси, спокушені такими обіцянками, пішли сліпо за апостолами нової науки, не маючи навіть змоги зрозуміти дуже важких блудів комунізму. „Під притокою, що бажається тільки поліпшити долю працюючих кляс, усунути дійсні надужиття, викликані ліберальною господаркою, й одержати більше слушний розподіл дібр (ціль сама про себе, безумовно, цілковито слушна), а користаючи зі світової господарської крізи, вдалося комунізмові здобути собі переважний вплив навіть у тих суспільних середовищах, де з засади відкидається мате-

ріялізм і тероризм". До того поширення комунізму причинилася байдужість ліберальної господарки до долі робітництва, як також підступна й хитро та дуже широко ведена пропаганда між робітництвом і ця дивна мовчанка великої частини преси про поширення комунізму. Сумні наслідки лиха вже бачимо в ріжних краях, як ось у Мехіку, Еспанії, а передовсім у Росії, котру вибрали собі немов на досвідне поле для нової доктрини. Народам тої держави, (отже й великій частині нашого українського народу) Св. Отець висказує свою батьківську прихильність. „Ніяк не хочемо — каже Св. Отець — загалом осуджувати народи Совітського Союзу, до котрих звертаємося з батьківською любовю. Знаємо, що многі з них стогнуть під ярмом, яке насильством наложили на них люди, нераз такі, яким чуже справжнє добро краю. Треба також признати, що багатьох інших ошукано звідними надіями. Ми обвинувачуємо тільки систему, її творців та послідовників, що вважали Росію найбільше пригожим ґрунтом для роблення досвідів з теорією, випрацьованою від десяток літ, котру звідтам поширюють на цілий світ".

Блудам комунізму протиставить Св. Отець науку католицької Церкви. Ця наука визнає в Бозі Творця, Суддю і милостивого Батька. Вона проголошує рівність і братерство людей. Вона боронить свободи людини і прав особи. Богом призначений для наприродної мети, котрою є вічне щастя, чоловік у родинній і суспільній збірноті, з котрих обі є Богом бажані, повинен знайти пошану своїх особистих прав і поміч, щоб міг легше осягнути ту свою благородну мету. На фундаменті тих засад Церква признає й боронить законну єрархію і законний авторитет у суспільності. Церква може й повинна виконувати свій вплив для добра загалу навіть у ділянці господарській та суспільній.

В тій цілі вона може відповідно до потреби встановляти правила для напряму й узгіднення діяльности поодиноких людей і груп. Наука Церкви держиться все однакової віддалі від скрайніх блудів, як і від переборщень партій і звязаних з ними систем. Вона завсіди береже рівноваги, слушности й справедливости, а від теорії домагається слушної міри, запевнюючи їй тим постепенне здійснювання у практиці. Намагається погодити права всіх з їхніми обовязками, авторитет зі свободою, достойність особи з достойністю держави, людську особовість підчиненого з божественним походженням влади, розумну любов самого себе, своєї родини і своєї батьківщини з любовю інших людей, інших родин та інших народів, бо ці почування осно-

вані на любові Бога, Вітця, першого Принціпу й останньої Мети всіх людей. Наука Церкви не каже зрікатися умірковано́ї журби за земські добра в заміну за старання про вічні. Та коли вона підпорядковує перші другим, згідно зі словами свого Божественного Основателя: „Шукайте насамперед Царства Божого, а все інше буде вам додане“, то вона проте дуже далека від того, щоб не цікавитися людськими справами, або щоб спинювати поступ і матеріяльні користі. Навпаки, вона їм пособляє способом найрозумнішим і найуспішнішим. Так отже, хоч Церква ніколи не ставляла означених технічних систем у господарській та суспільній області, що зрештою до Неї не належить, всежтаки Вона ясно визначувала свої напрямні, які даючися примінювати відповідно до ріжних умов місця, часу й народу, вказують правильний шлях для щасливого розвитку суспільности. Згідно з тією наукою Церква поступала завсіди, змагаючись з важкими труднощами й переходячи болючі переслідування в обороні правди.

Та Св. Отець не обмежився на виказанню найважніших хиб комуністичної доктрини й на протиставленню їм основ суспільної науки католицької Церкви. Бо за мало є освідомити собі ложність комуністичної доктрини, а треба ту ложну науку вміти відповідно поборювати. Тому в дальшій частині своєї Енцикліки Св. Отець подає успішні середники боротьби з тою страшною небезпекою, що нам загрожує. І в тій цілі першзавсе взиває Св. Отець усіх своїх духових дітей до **віднови християнського життя:** „Навіть — каже Св. Отець — у католицьких краях дуже велике число людей є католиками тільки з імени, виконуючими більше або менше вірно найважніші практики тої релігії, котрої визнаванням чваняться. Дуже велика скількість людей не старається доповнити своє релігійне знання, здобути більше щирі та більше глибокі релігійні переконання. Ще менше вони стараються жити таким способом, щоб їх зовнішнє життя дійсно відповідало внутрішній красі правої й чистої совісти, щоб вони розуміли та сповняли всі свої обовязки під оком Божим.“ Зокремаж Св. Отець поручає вірним не привязуватися занадто до земних дібр, котрі не творять правдивого добра людини. Дальше поручає нам любов ближнього, яка повинна казати кожному співчувати з недолею інших людей, як також приходити на поміч тим, що терплять. А вкінці поручає нам Св. Отець особливо справедливість, яка повинна навчити працедавців і багатих зрозуміння слушних прав робітника, а зокрема права на відповідну заробітну платню для робітника та його родини й права на відповідну пове-

дінку з робітником, щоби шановано в ньому теж при праці його достоїнство як людини і як Божої дитини.

„Робітник — говорить Св. Отець — не повинен діставати титулом милостині те, що йому по справедливості належиться. Не вільно ухилятися від важких зобовязань, які накладає справедливість, даючи лиш дещо з ласки. Робітники теж мають право бути особливо чуткими в свідомості власного людського достоїнства". Дальше Св. Отець поручає нам краще вивчити науку Церкви, котра одинока може вказати шлях правдивої культури та поступу.

Та мало науки. До неї повинно долучитися **діло,** акція, щоби здемаскувати й поборювати наставлені сіті комунізму: „Комунізм по своїй суті є злом, і хто тільки бажає зберегти християнську культуру, не може на ніякому грунті з ним співпрацювати. Якщо були б такі, що впроваджені в блуд співділи б у досягненню побіди комунізму в їх краю, то вони перші впали б жертвою свого блуду. І чим більше ті країни, куди вспів дістатися комунізм, відзначаються старинністю та величчю християнської культури, тим більше руйнуюча буде ненависть безбожників". „У цій боротьбі проти комунізму — каже Св. Отець — перше місце належиться священикам. Усі вони повинні вступити в бій словом і ділом".

Також **Католицька Акція** повинна відзначитися на тім полі бою. „Після того візвання до духовенства — каже дослівно Св. Отець — Ми звертаємося з Нашим батьківським запрошенням до наших найдорожчих світських дітей, котрі борються в рядах Католицької Акції, яка нам така дорога, що ми її при іншій нагоді назвали „Провидінням даною особлившою поміччю" в праці Церкви, в тих так важких обставинах. Католицька Акція, в дійсності, є справжнім суспільним апостольством, бож вона має на меті поширити володіння Ісуса Христа не тільки в одиницях, але також у родинах і в суспільності. Тож насамперед повинна вона особлившим способом старатися виобразувати своїх членів та приготовити їх до бою за святу Божу справу. Тій отсе праці над виобразуванням своїх членів, якої потреба така пекуча, більше як була колинебудь, яка є обовязковою передумовою безпосереднього успішного діяння, принесуть певну поміч научні кружки, суспільні тижні, методичні курси і всякі тим подібні починання, при помочі яких можна розповсюднити знання християнської розвязки суспільних проблєм.

Борці Католицької Акції, добре тим способом приготовані та вправлені, стануть негайно першими апостолами поміж сво-

їми товаришами праці. Вони стануть цінними помічниками священиків, щоб нести світло правди та облегчувати матеріяльну й духову нужду скрізь у тих безчисленних місцях, які застарілі упередження до духовенства або жалюгідна релігійна байдужість зробили непригожими для діяльности Божих слуг. Також нехай співпрацюють, під проводом особливо досвідчених священиків, у несенню релігійної помочи для робітничої кляси, котра така близька Нашому серцю, бо цеж найвідповідніший засіб, щоб тих улюблених дітей захистити від комуністичних сітей.

Крім того індивідуального апостольства, яке, хоч укрите часто, а проте дуже пожиточне й успішне, обовязком Католицької Акції є широко розповсюднювати, і то словом як і пером основні засади, які мають служити до будови християнського суспільного ладу, так, як ті засади випливають з понтифікальних писань".

Дальше вказує Св. Отець на інші католицькі організації, які мають помагати ділу Католицької Акції. Зокрема тут належать ріжні станові (званеві) стоваришення, яких завданням є внести в суспільне життя той лад, що його поручив був Св. Отець у своїй давнішій Енцикліці Quadragesimo anno. Також і держава повинна пособляти бажаному ділу побіди правди і добра. А до католицьких робітників звертається Св. Отець так: „Тут бажали б Ми звернутися з особливо батьківським словом до наших дорогих робітників-католиків, молодих і старших. Безсумніву є це нагородою для них за їх нераз геройську вірність у цих важких часах, що одержали вони дуже благородне й дуже важке завдання до сповнення. Під проводом своїх епископів і священиків мають вони назад привести до Церкви і до Бога ці безчисленні громади своїх братів у праці, які з відчаю, що їх не зрозуміли й не поводилися з ними з пошаною, на яку вони мають право, віддалилися від Бога. Нехай католицькі робітники своїм приміром і словами дадуть пізнати своїм заблудшим братам, що Церква це ніжна Мати для тих, що працюють і що терплять, і що Вона ніколи не залишить свого святого обовязку Матери: оборони своїх дітей".

Після того йде зворушливий заклик Св. Отця **до згоди між католиками.**

„І вкінці до всіх наших дітей, усіх кляс та всіх народів, до всякого релігійного й світського гурту в Церкві, бажаємо знову звернутися з найгарячішим закликом до згоди. Скільки разів наше батьківське серце дізнало огірчення від незгод, які часто мали марні причини, але все були трагічні в своїх на-

слідках, які розєднують дітей одної й тої самої Матери Церкви. А тоді бачимо, як із тих незгод користають не так численні навіть ширителі безладдя, як їх затроюють і як вкінці пускають одних католиків проти других... Повтаряємо це ще раз для тих, котрі не зрозуміли, або котрі не хочуть зрозуміти. Ті, що працюють над тим, щоби помножити непорозуміння поміж католиками, стягають на себе перед Богом і перед Церквою страшну відповідальність".

А до заблудших дітей зпід стягу комунізму так каже Св. Отець: „Не можемо закінчити цього листа, не сказавши слова до вас, мої діти, котрі вже, або майже вже діткнені недугою комунізму. Взиваємо їх послухати голосу Вітця, Котрий їх любить і просимо Господа, щоб освітив їх, щоб вони покинули слизьку дорогу, котра заведе їх до безмірного нещастя. Нехай вони самі теж пізнають, що одиноким Спасителем є наш Господь Ісус Христос, бо нема під сонцем іншого імени, даного людям, від котрого вони моглиб дожидати спасення".

Енцикліка кінчиться закликом до всіх людей, щоб вони думками своїми звернулися до св. Йосифа, могутнього Покровителя Церкви й живого приміру тієї справедливости християнської, яка повинна панувати в суспільнім життю.

Прилюдні конференції на виховні теми

Заходом Жіночої Секції при Генеральнім Інституті Католицької Акції гр.-кат. Галицької Церк. Провінції відбуватимуться в салі Бібліотеки Т-ва „Просвіта", Львів, Ринок 10. II. пов. Прилюдні Конференції на виховні теми.

I. Серія.

1. 14/XI. 1937. Д-р Марк. Дзерович: „Роля Католицької Акції у вихованні нової людини".
2. 21/XI. 1937. П. Яр. Мандюкова (Перемишль): „Передумови ідеального виховання".
3. 28/XI. 1937. Мгр. Яр. Чума: „Психольогія дітей та молоді".
4. 5/XII. 1937. Проф. Е. Тишинська: „Чому хочемо віроісповідної школи".
5. 12. XII. 1937. О. Ір. Назарко, ЧСВВ: „Католицька виховна ідея".
6. 22/XII. 1937. Д-р К. Чехович: „Вплив лібералізму та соціялізму на виховання".
7. 23/I. 1938. Інсп. В. Кузьмович: „Виховна католицька ідея супроти фашизму, гітлєризму та комунізму".
8. 30./I. 1938 О. Ректор М. Хавлюк: „Релігійно-моральне виховання в дитячих роках".
9. 6/II. 1938. Мгр. Юл. Редько: „Релігійно-моральне виховання в середній школі".
10. 12/II. 1938. Мгр. В. Сеньківський: „Освіта й виховання позашкільної молоді".
11. 13/II. 1938. О. Д-р Й. Маркевич, ЧСВВ (Перемишль): „Виховна роля театру, кіна та преси".
12. 15/II. 1937. О. Дир. В. Лициняк; „Про спільне виховання хлопців і дівчат". (коедукація).
13. 20/II. 1938. О. Д-р І. Гриньох: „Засади особовости й виховання".
14. 27/II. 1938. Дир. Т. Заморока (Станиславів): „Плекання характеру".
15. 6/III. 1938. О. Дир. Ю. Дзерович: „Етичні основи суспільного виховання".

В програму кожної конференції входитиме реферат, дискусія та зафіксування відповідних висновків.

Про початок другої серії повідомиться окремо.

До численної участи запрошується П.Т. Учительство та Батьків. Початок конференцій в год. 17-ій (5-ій поп.). Вступ вільний.

Др. К. Чехович.

ІДЕЙНІ ОСНОВИ РОСІЙСЬКОГО КОМУНІЗМУ

Російський фільософ Н. Бердяєв каже, що „християнська думка покликана демаскувати духову пустоту й нікчемність комуністичного ідеалу, духову буржуазність марксизму, безсилля комуністичної революції в справі витворення нового життя, нової людини, недостачу творчих, відроджуючих сил у комунізмі“. („Марксизмъ и религія“. 1929.) — І християнська думка в Европі вже справді взялася до праці, щоби вести систематичну боротьбу проти цього найбільшого ворога Бога й людини. Християнська акція в цій справі приймає щораз виразніші форми глибоко обдуманого й орґанізованого протинаступу в обороні всього людства перед дальшою небезпекою розкладових ідей комунізму.

Український християнський світ мусить теж орґанізуватися і підготовлятися до протинаступу. Ціле українське громадянство мусить вкінці зрозуміти, що протикомуністична акція не сміє бути виявом лише хвилевої політичної конюнктури, але що вона мусить бути сталим виявом нашого світогляду і нашої непохитної волі рятувати цілу українську націю, отже і нас усіх, з небезпеки повного духового, політичного, культурного, а вслід за тим і економічного занепаду. Українська інтеліґенція і широкі маси українського народу повинні бодай у головних зарисах усвідомити собі той факт, що у боротьбі християнства проти комунізму рішається теж справа життя і смерти української нації.

Щоправда вже сам здоровий національний інстинкт деяких політичних партій, або і цілих націй, навіть таких, що стоять здалека від християнської реліґії, часом дає їм змогу відчувати протинаціональний характер комунізму і приневолює їх боротися проти комунізму. Але при зміні політичної конюнктури такі протикомуністичні настрої дуже легко перетворюються у симпатії для „людового фронту“ чи в якісь інші форми „радянофільства“, що лише помагають явному або замаскованому комунізмові закріплювати вже здобуті позиції, а підкопуватися під ті, що на них Комінтерн дав приказ наступати.

Український християнський світ не може вдоволятися тим, що наприклад українські ліберали і соціялісти маніфестують проти деяких безправств російських комуністів. Їх ідеольоґічне споріднення з комунізмом настільки сильне, що в рішаючий момент вони легко можуть стати їх свідомими чи несвідомими союзниками. В боротьбі проти християнської реліґії вони вже є їх ідеольоґічними союзниками.

Боротьба проти комунізму мусить бути ведена паралельно, і у сфері ідей і у сфері орґанізації дієвих сил. Бо самі ідеї безсильні, а самі сили сліпі. Українська боротьба проти комунізму мусить взяти на увагу факт, що має до діла з російською формою комунізму. У сфері ідей цей російський комунізм є вислідом ориґінальної синтези російського ліберального націоналізму і фільософічної та суспільно-економічної теорії жидівського мислителя Карла Маркса. Ця система ідей, що тепер творить ідейні основи російського комунізму, своїми складовими елементами вже здавна опанувала уми російської

інтеліґенції, а з російського центру неначе заразлива недуга поширялася і далі поширяється на Україну. Запускаючи коріння і в умах великої частини української інтеліґенції, ця ідеольоґія вже здавна підготовляла ґрунт для перемоги російського комунізму в Україні, а на майбутнє, навіть після прогнання російської влади з України, напевно залишиться ще багато трійливого намулу, що довгі роки може спиняти реґенераційний процес української нації.

Боротьба проти комунізму має дещо подібного з боротьбою проти епідемії. Не вистарчить боротися лише зі зовнішніми проявами цеї червоної епідемії, з її руйнуючими наслідками в сфері національного, родинного й особистого життя, але треба пізнавати самого бациля, головного розсадника недуги, та шукати способу, як його перемагати.

Характеристичною прикметою російської думки кількох попередніх століть були її побоювання, щоб Росія не стала культурною і економічною кольонією Европи. Згірдливі вислови Европейців про Росіян як про півцивілізований нарід, нездатний до культурної співпраці з Европою, не лише ображали Росіян, але одночасно викликали в них бажання витворити свій власний тип, незалежний від Европи. Особливо в 20. і 30. рр. 19. віку шукали за власними культурними традиціями, а вкінці Самарін, відчуваючи загальну думку Росіян, висказує її ясно. Він признає, що російський нарід не має власної культурної традиції, але саме в тій безтрадиційності бачить зародки чогось нового, зародки нової цивілізації, основаної на цілком нових принціпах. Російська національна ідея має здійснитися в тій новій цивілізації, але аж після того, як вичерпаються сучасні принціпи европейської цивілізації (W. Biehahn: Marxismus und nationale Idee in Russland).

У російській системі думок на перше місце вибивається віра в особливу місію російських мас, що мають прийти до слова після розпаду европейської цивілізації. Всі прояви европейської кризи виясняють собі в Росії як початок занепаду Европи. В европейському соціялізмі знайшла російська інтеліґенція потвердження своїх бажань і мрій, нерозривно звязаних з думкою про недалекий упадок европейської цивілізації, і тому з таким одушевленням приняла соціялізм як передсмертне завіщання Европи. Европейський соціялізм був в уяві російського інтеліґента останнім словом науки і завершенням розвитку Европи, що одночасно давало санкцію російським національним аспіраціям зачинати нову добу в історії людства. Нічого дивного, що Росіяни перші переложили на свою мову „Капітал“ Маркса, а пізніше в большевицькій Росії „марксизм“ стає неначе державною релігією.

Але вже перші російські марксисти перетворювали собі теорію Маркса на свій лад. Бо коли Маркс і Енґельс були завзятими прихильниками „европеїзації“ цілого світа, а цю „европеїзацію“ мала, на їх думку, перевести соціялістична Европа і в кольоніях і в Росії, — то російські учні Маркса перемінили европейство марксизму на протиевропейство, притягаючи у своїй концепції азійські народи до рівнорядної ролі в боротьбі за комунізм. Провідну ролю призначили собі самим, російським марксистам.

Виразне протиевропейське наставлення видно вже і в Бакуніна і в Герцена, що в протилежність до Маркса признавали Росіянам

провідну ролю в соціялістичному русі, спрямовуючи той рух передовсім проти европейської цивілізації. Герцен ясно пише, що світова революція це повстання всіх народів, що їм европейська цивілізація (подібно, як і пролєтаріятові) принесла саме нещастя, і то повстання проти цілої „ґерманськo-латинської цивілізації“ (1850 р.).

В тому часі европейський світ сам попадав у песимізм щодо дальшої долі европейської цивілізації, так що геґеліянець К. Розенкранц (в 1842. р.) вважав потрібним виступити прилюдно проти думки, ніби відношення Росіян до Ґерман є таке саме, як відношення Римлян до Греків, та проти думки, ніби ґерманський світ мусить бути поневолений Росіянами. (W. Biehahn).

Надії соціялістичної теорії про майбутній новий лад обєднувалися в умах російської інтеліґенції з перспективами майбутнього російського будівництва нового ладу на руїнах европейської цивілізації. Російські селянські маси, що не мали за собою ніякої культурної традиції, стали тепер, в уяві російської інтеліґенції, носіями природнього і правдивого соціялізму, подібно як пізніше в уяві Драгоманова носієм найчистішої форми соціялізму був український мужик.

Ідеольоґія російських народників, з їх орієнтацією на загал свого селянства, розбивається вкінці на статистичних даних, що виявили соціяльне зріжничкування села, а при кінці XIX. віку починається в Росії вже повна перемога марксизму з орієнтацією на міський і сільський пролєтаріят.

Такі думки російської інтеліґенції заражували й українську інтеліґенцію. Зпочатку українських прихильників соціялізму називано русифікаторами і зрадниками України, і ще в половині 90. рр. XIX. віку тодішні українські націоналісти видвигали ясну альтернативу: або Українець, або марксист! Але вкінці розкладова сила російського соціялізму таки перемогла, — при чому їй дуже поміг визначний пропаґатор соціялізму в Україні Михайло Драгоманов, — так що при кінці XIX. віку і серед української інтеліґенції „еволюція від... націоналізму до свідомого марксизму“ була завершена. (Д. Антонович: К. Маркс і Українці. — „Дзвін“ 1913). — Згадана вище альтернатива: „Українець, чи марксист“ була тоді вирішена на користь марксизму, що йшов на Україну під прапором науки і поступу, а разом з тим почалася нова форма русифікації України, скодифікована вже в великій мірі в творах Драгоманова, а реалізована послідовно до сьогодня теперішніми керманичами большевицької держави. Навіть українська мова в комуністичному „раю“ діждалася присуду смерти. Найновіші „мовознавчі“ теорії й практики комуністичної політики на українських землях вирішили, що мовою майбутнього соціялістичного суспільства має бути мова російського пролєтаріяту, а українська мова вже тепер повинна бути спрямовувана в одно русло з російською, на шлях повної асиміляції. — Вже з того видно, як російський комунізм є одночасно російським імперіялізмом, а його здійснювання є однозначне зі смертю української нації.

Те, що найбільше захоплювало і захоплює робітничі маси, і що найсильніше притягає людей у трійливу атмосферу комунізму, це ідея світової місії пролєтаріяту, ідея видумана Карлом Марксом. Це своєрідна віра в те, що пролєтаріят покликаний визво-

лити ціле людство від зла і привести його до щастя. Бердяєв добре зазначує, що саме в тім є найбільша оригінальність Маркса, що у пролєтаріяті він бачив спасителя цілого людства. „Маркс був Жид і в його підсвідомості, як і в підсвідомості всіх визначних Жидів, — як каже Бердяєв — жила староєврейська месіянська свідомість“. Бо хоч Маркс „відірвався від релігійних коренів жидівського народу, стратив віру в Бога і став матеріялістом“, то всетаки „духова фізіоґномія людини цілком не формується його умовими теоріями. В глибині Маркс залишається Жидом, що вірить у месіянську ідею, в прихід „царства Божого на землі“, хоч уже і без Бога. Він належить до тих Жидів, що відкинули Христа, не признали в Ньому Месії, і чекають на месію в будучності, на такого месію, що здійснить царство справедливости і щастя на землі... Але Ізраїлем, вибраним народом Божим, у Маркса є вже не жидівський нарід, а пролєтаріят“.

Російські учні Маркса обєднали з його месіяністичною ідеєю свою власну російську ідею про світову місію російської нації, що її представником була зпочатку в уяві російської інтеліґенції маса російського селянства, а вкінці російський пролєтаріят.

Дійсний стан пролєтаріяту, бідного, нерозвиненого, умово та культурно відсталого не давав і не дає ніякої основи для того, щоби вірити в місію пролєтаріяту і в його провідну ролю в життю цілого людства. І коли Маркс відкрив у клясі фабричних робітників нового месію, то це була ідея, основана не на досвіді, а на вірі, що пролєтаріят це вищий моральний тип будучого людства і носій нової „правди“ (матеріялістичного розуміння історії і безбожництва, клясової боротьби, економічного комунізму і колєктивізму єдиної вартости праці і власної місії). Пролєтаріят, на думку Маркса, розібє всі ілюзії і самообмани, знищить боротьбу кляс і знищить самі кляси, знищить релігію і приватну власність, і зачне нову еру в історії людства розбудовою „царства свободи“ на землі.

Все те — як каже Бердяєв — не наукові відкриття, а віра, бо пролєтаріяту з такими прикметами ніде на світі нема. Марксизм вірить у свою „ідею пролєтаріяту“, хоч дійсний пролєтаріят до тої ідеї ні трохи не подібний. Марксизм як світогляд не оснований на історичному досвіді, а навіть тому досвідові протирічить. Але цей основний міт марксизму став справжнім джерелом одушевлення і сили, джерелом сміливости і боєвої активности провідників робітничого руху і самих робітничих мас, що забажали не лише вибороти справедливіші умовини праці, але також бути керманичами й орґанізаторами цілого світа.

Цей міт марксизму, трансформований на російський лад і звязаний вкінці з ідеєю російського пролєтаріяту, як носія нової правди і творця нової ери в історії власної нації і в історії усього людства, ще більше протирічить історичному досвідові. Але і той російський міт, оснований на вірі в ідею якогось такого російського пролєтаріяту, якого ніколи не було і нема, став теж дійсно діючим джерелом одушевлення і боєвої активности цілої російської нації. Росіяни навіть на еміґрації, наприклад своїми теоріями про евразійську культурну геґемонію, підтримують авторитет російського комунізму і його аспірації бути керманичем і творцем нової ери у всесвітній історії.

Боротьба проти російського комунізму, це боротьба не лише проти його інвазії на наші землі. Це теж боротьба проти того мар-

ксівсько-російського міту як неправдивої і надзвичайно шкідливої системи ідей. У сфері ідей довго треба боротися проти цеї видумки, ніби пролєтаріят покликаний вести все людство, і ніби комунізм це єдиний оборонець інтересів пролєтаріяту. Не легко було і самому пролєтаріятові зрозуміти, що боротьба проти комунізму це не боротьба проти пролєтаріяту. Правда і віра в те, що за правду треба боротися, разом з глибоким розумінням усеї тої руїни, що її несе російський комунізм на Україну, напевно збагатять джерело нашої сили і боєвої активности і допоможуть нам вести бій аж до кінцевої перемоги.

Інші ідеї російського комунізму це ідеї Маркса, і вони вже досить загально знані. В своїй основі комунізм це заперечення Бога і людини. Приймаючи фільософічний матеріялізм за правду, комунізм послідовно заперечує і Бога і людську душу. Вже в одній з перших своїх праць Маркс висказав думку, що „релігія це опіюм для народу“, приймаючи погляд Л. Фаєрбаха, ніби релігія це вираз безсильности людства і перешкода на шляху до визволення. Сам Маркс уважав релігію ілюзією, необхідним самообманом людської свідомости на певному ступні розвитку. Дальший розвиток продукційних сил і боротьба у сфері свідомости мали, на думку Маркса, визволити людство від релігійної „ілюзії“. Російські учні Маркса, большевики, рішили винищувати релігію у швидшому темпі, і в своїй державі вони ведуть боротьбу проти релігії терором і розстрілами.

Клич невіруючих (лібералів, соціял-демократів і ін.) ніби „релігія це приватна справа“, що ним в імя „свободи совісти“ заганяється релігію у темний кут, щоб не допускати її до впливу на орґанізацію людського життя, цей клич відкидав і Маркс і Лєнін для внутрішнього життя комуністичного світа. В комуністичному світі не сміє бути іншої віри крім комуністичного безбожництва. Лєнін дав у цій справі ясні вказівки, що засаду „релігія це справа приватна“ можуть комуністи застосовувати лише у відношенню до буржуазного світа, бо це добрий засіб, щоби розкладати буржуазний світ, але у внутрішньому комуністичному життю цеї засади не можна толєрувати. Серед української інтеліґенції є багато таких одиниць і ґруп, що свою власну ареліґійність хочуть протиставити комуністичній антиреліґійности. Християнська частина української інтеліґенції мусить зясувати собі і другим, що безреліґійність це лише перехідна фаза до активного безбожництва.

Комунізм це одночасно заперечення людини, і то не лише тому, що фільософія матеріялізму (обовязкова для комуністичного світа) заперечує безсмертну душу в людині, але також тому, що в уяві Маркса і його учнів людська одиниця є в цілості лише продуктом соціяльного середовища і лише матеріялом для соціяльного будівництва. Уживаючи вислову Бєрдяєва, треба справді сконстатувати факт, що „молохові соціялістичного суспільства приносять жертви з людей“.

Комуністичний лад поневолює цілу людину, відбирає їй свободу совісти і творчу ініціятиву. Всі завдання вирішені механічною орґанізацією і реґуляцією суспільства. Людина це лише матеріял, для колєктивного соціяльного будівництва і то матеріял, позбавлений всякої свободи умового і морального думання й оцінки. „Російський марксизм несе зі собою смерть людської особовости і свободи“. (Бєрдяєв). Навіть

дехто з ідеольоґічних симпатиків большевицької імперії, пізнавши ближче дійсні умовини життя в СССР, мусів вкінці побачити, що там людський дух закований, і що це „край невільників і панщизняних холопів, що їм не то що говорити, але навіть думати свобідно не вільно". (A. Gide „Retour de l'URSS".) Повне поневолення людини, насильна „реґуляція" і спрямовування всього її фізичного і духового життя в огидливий канал комуністичного „будівництва", це цілком консеквентний висновок комуністичної теорії, що, на жаль, і на великій частині України має тепер можливість практично здійснюватися.

Здійснювання ідеалів російського комунізму несе зі собою смерть людині і смерть цілій українській нації. Навіть українські комуністи (такі як Скрипник і ін.) мусять згинути, якщо не хочуть погодитися з усіми подробицями московського пляну, що з залізною послідовністю змагає до повного знищення української національної індивідуальности. Деякі уступки Москви для української мови це лише засіб для приспання чуйности цілого українського національного орґанізму. І в тій справі треба памятати, що дозволяючи уживати української мови, російський комунізм дозволяє її лише як пусту форму. Єдиним дозволеним змістом для цеї форми залишається ідеольоґія російського комунізму. Свідомий Українець не має чим радіти, коли бачить, що жидівсько-російська комуністична отруя защеплюється Українцям їх рідною мовою.

Галицьке „радянофільство" помагало московському центрові затроювати Україну, а коли тепер, після смерти Скрипника, його симпатики в Галичині думають, що вони вже реґабілітовані, то знов помиляються. Під колесами московського ідеольоґічного і державного трактора згинула вже майже вся прислужницька ідеольоґія Михайла Драгоманова, тамже згинули і практичні комуністичні співробітники Москви: Скрипник, Любченко і ін. І ще неодин український помічник Москви згине, якщо московський трактор далі буде на свій лад переорювати ненависне для Москви обличчя України. Але смерть українських Скрипників і Любченків не реґабілітує в очах української нації ані їх самих, ані їх симпатиків. В памяті української нації вони на завсіди залишаться сівачами комуністичної отруї і помічниками Москви в її боротьбі проти Бога, проти людини і проти України.

Російський комунізм дійшов до повноти влади на великих просторах давньої російської імперії аж в 1917. році, але ідеольоґічна підготова до цеї перемоги велася вже довгі роки перед тим. Подібно і в цілому світі ведеться тепер ідеольоґічна підготова для поширювання комуністичного ладу. Здорові сили европейського людства вже не лише бороняться проти тої зарази, але подекуди переходять навіть до протинаступу. Виявилося, що теоретична перемога над комуністичною ідеольоґією не заваджає комуністам опановувати практично щораз ширші маси і вести їх здобувати цілий світ. Радість теоретичних переможців у сфері ідеольоґії могла би скінчитися практичною перемогою комуністів у всіх ділянках життя, якби орґанізованій силі комунізму не протиставлено орґанізованої сили ідеольоґічних противників. Самої ідеольоґічної вищости і самої правди замало, щоб опанувати ріжні ділянки життя.

Російські большевики, що в себе дома вже скинули маску демо-

кратизму і толеранції, явно признаються до метод насильства. На міжнародньому конґресі безбожників у Москві (в лютні 1937. р.) Димітров такими словами зясував ціль і методи комуністичної боротьби з релігією: „Нашою ціллю є цілковите знищення. В нашій боротьбі ми не повинні вживати як засобу ані промов, ані книжок. Треба кликати „До зброї!“ і демолювати церкви й монастирі. Аж на руїнах старого світа збудує комунізм будівлю правдивого соціялізму“. — Ці слова Димітрова характеристичні для всіх комуністів, що дійшли до влади. Те саме бачимо і на кровавому прикладі Еспанії, де як каже архієпископ Толеда — „ведеться бій проти носіїв марксистського матеріялізму, того чинника розкладу всіх частин величавої будівлі західньої цивілізації, проти тих, що нищать християнського і патріотичного духа, духа єрархії і авторитету, без якого Еспанія і Европа завернулися б у свому розвитку на двісті віків назад“.

Методу насильства як найдоцільніший засіб боротьби проти европейської цивілізації і проти цілого християнства видвигав теж представник збройної сили російського комунізму, недавно розстріляний маршал червоної армії Тугачевський. „Цивілізація латинська і грецька -- казав Тугачевський — наповняє нас большевиків відразою. Думаю, що т. зв. відродження християнства було би нещастям для людства. (Так само думають і наші ліберали, і соціялісти-радикали, і соціялісти-демократи! *К. Ч.*) Покликанням Росії є вимести зі світа те старе сміття християнської цивілізації. А це вдасться здійснити лише силою“. — Так думають усі провідники російського комунізму.

Ліберальні засоби боротьби добрі для комуністів лише там, де вони ще не дійшли до влади. Дійшовши до влади, не перебирають у засобах і кожне насильство є для них добре. Ясно, що проти їх насильства конче треба зорґанізувати таку силу, що була би здатна не лише до оборони, але і до протинаступу. В умовинах нашого життя Католицька Акція може і повинна класти духові орґанізаційні підвалини для такої української сили. Не лише ідеольоґічна пропаґанда, що повинна скріпляти інтелектуальну і емоціональну сферу нашого життя, але також орґанізація наших фізичних і матеріяльних сил та орґанізаційне обєднання всіх українських установ і товариств в один сильний протикомуністичний табор, одушевлений християнськими і національними ідеалами, це перший етап, до якого мусимо змагати у боротьбі проти наступу комуністичної епідемії на наші землі. Одночасно треба вже думати і про дальші етапи боротьби і підготовляти плян протинаступу.

Давня альтернатива „або Українець, або марксист“ мусить відновитися в українській національній свідомості, і у гаморі сучасної скритої і явної боротьби двох світів мусить бути вирішена інакше, ніж при кінці минулого століття.

Російська форма комунізму дає нам змогу бачити, що комунізм це послідовна і безпощадна війна проти релігії і Церкви, проти людської гідности, проти европейської культури, а одночасно і проти української національної індивідуальности. На всіх тих відтинках комуністичного фронту мусимо протиставити якнайбільше українських сил. Хто занедбує котрийнебудь із цих відтинків, може мимохіть причинитися до перемоги комунізму на цілому фронті. Хто на якомунебудь із цих відтинків стоїть поруч з комуністами, той їх помічник.

Обовязком християнської частини української інтеліґенції є активно скріпляти ідеольоґічні підвалини протикомуністичного руху й орґанізувати якнайбільше українських сил до рішучої боротьби проти російського комунізму в обороні Бога, в обороні людини і в обороні України.

Висновки.

Християнська боротьба проти комунізму не сміє бути конюнктуральна, але засаднича, мусить бути виявом нашого світогляду. Ця боротьба мусить бути ведена паралельно: I. у сфері ідей і II. у сфері орґанізації дієвих сил. Бо самі ідеї безсильні, а самі сили сліпі. Українська боротьба проти комунізму має до діла з російською формою комунізму, що змагає до заглади української національної індивідуальности. Російський комунізм це синтеза старого російського національного месіянізму з пізнішою фільософічною та суспільно-економічною теорією жидівського мислителя Карла Маркса. Ця ідеольоґія вже здавна підготовляла ґрунт для перемоги російського комунізму в Україні. В XIX. віці українські націоналісти ясно бачили русифікаційний характер російського марксизму і тому видвигали ясну альтернативу: або Українець або марксист! На жаль при кінці XIX. в. серед української інтеліґенції ця альтернатива була розвязана на користь марксизму.

На конкретний зміст ідеольоґії російського комунізму складається: 1) віра в особливу місію російських мас (зпочатку селянських, а згодом пролетарських), які на руїнах европейської культури мають зачати нову добу в історії людства. 2) Протиевропейський характер російського марксизму відріжняє його від первісного жидівсько-німецького марксизму, що був приклонником „европеїзації". 3) Ідея світової місії кляси пролетарів. Це ідея Маркса, модифікована на російський спосіб. 4) Ідея пролетаріяту, а згодом ідея російського пролетаріяту, як носія нової „правди" і творця нової ери в історії людства, хоч протирічить історичному досвідові, всетаки стала дійсно діючим джерелом одушевлення і боєвої активности російської нації. Проти того російського міту треба вести послідовну, ідеольоґічну боротьбу, бо в ньому є джерело сили російського комунізму. 5) Протирелігійність. Безрелігійність це лише підготова для активного виступу проти Бога. 6) Наступ проти людської гідности. Людина деґрадована в комуністичному ладі на рівень безвольного колісцятка бездушного колєктивістичного механізму, і обезцінена до рівня чисто квантитативного матеріялу при комуністичній будівлі. — Комунізм це смерть людської особовости і смерть всякої свободи. — 7) Протиукраїнські тенденції. Здійснювання ідеалів російського комунізму несе одночасно смерть цілій українській нації.

Злим ідеям треба протиставити добрі ідеї, а проти насильства треба орґанізувати силу.

о. Ч. Я.

СОЦІЯЛІЗМ І КОМУНІЗМ

ЇХ ОРҐАНІЧНИЙ ЗВЯЗОК МІЖ СОБОЮ

Знайдеться чимало таких, що висуватимуть ряд застережень проти лучення соціялізму й большевизму, чи пак комунізму, в одну цілість, ба навіть можуть підноситися голоси обурення з того приводу. Та це не вадить. Ми тих застережень не тільки не легковажимо, ні не забуваємо, але що більше будемо старатися це належно розяснити. Рямці цієї статті, це не скомплікована аналіза всього того, що заслугує на назву соціялізму й комунізму. Ні. Тут тільки для загального і змістового схоплення беремо з маси цих прикмет лише ті, що в своїх найглибших основах лучаться разом і утотожнюються, та так хочемо виказати їх спільний і однородний корінь і зміст. Інакше був би марний наш труд, бо соціялістичний і комуністичний табори скривають у собі дуже багато своїх ріжних відтінів і вони самі між собою так зажерто друться про те, що ортодоксійна правда, а що єресь, що не легко там кожному смертельникові належно у всьому визнатися. На наших очах збуваються оці тертя, творяться їх новітні відтіні, як лєнінізм, шумскізм, троцкізм, сталінізм і т. п., де відсуджують одні одних від чести й соціялістичної віри, ба навіть вистрілюють, як „реакційних собак“ і контрреволюціонерів.

Беремо соціялізм як теорію, а комунізм як практику соціялізму. Яка ця практика, знаємо дещо як наочні свідки, — а багато довідуємося зі щоденного життя СССР. А практика є така менше більше як теорія, бож їх вяже одна єдина провідна думка й основа, якою є марксизм.

Само слово соціялізм походить від латинського слова socius, „товариш“. В розумінні Маркса соціялізм — це економічно-політичний рух або система, що прямує завести спільну громадянську власніть засобів продукції з пляновою орґанізацією та розподілом економічних дібр за поміччю демократичного устрою громадянства, зєднаного в одно вселюдне товариство, щоби якнайбільше зрівнати всіх людей. Відси і всі члени поміж собою звуть себе товаришами.

Система соціялістичної ідеольоґії спирається на грубому матеріялізмі і вибуялому, ексклюзивному еґоїзмі. Вона хоче санкцією своєрідної власної своєї абсолютної справедливости порівняти всіх людей одним стажем, знищити сучасний суспільний лад і закони, які є тепер, зокрема християнізм. Цю рівність наміряють осягнути перш за все соціялізацією або вивласненням землі, фабрик, інших варстатів праці та всякої приватної власности, що мають перейти всеціло на власність не держав — яких зовсім не визнають — але спільноти людства всього світу. Це максималістичне жадання підходить під назву большевиків (походить від рос. слова больше *) та є рівнозначником комунізму, що походить від лат. слова communis—спільний, спільнота. Кермувати тим усім мають виборні ради і це саме не пе-

*) Більшовизм — це російська соціялістична партія, що повстала під проводом Лєніна з розколу рос. соц.-демократичної партії на конгресі в Льондоні 1903 р., де найшлися сторонник Лєніна в більшості, а сторонники Мартова і Плеханова в меншості.

ресуджує істнування безконечної черги всякого роду спеціялістів, чи своєрідної еліти або аристократії, серед колєктивів згл. череди соціялістичного пролєтаріяту, яка на спинах тих новітніх крепаків вилазить на верхівя і на них, позбавлених не тільки елєментарних людських прав, а й власної гідности, виправляє свої дикі герці та гірше знущається як яканебудь реакційна влада. Та влада стає дійсним власником всього, а „вільні горожани“ її наймитами.

Утопійна ідея соціялістів голосить крім свого пробоєвого гасла: „пролєтарі всіх країн єднайтеся“, ще більш високопарні кличі про свободу, рівність і вселюдське братерство. В дійсності всі ці гарні слова залишаються тільки мрією. Бо щоб усі люди, не маючи права своєї приватної власности, хотіли працювати виключно для любови ближніх, на це треба більшого перевороту ніж соціялістичний, а саме такого, який зумів би змінити людську душу на ангельську. Та на жаль практику спільного життя, до того совершенного, спосібна вести тільки маленька горстка людей, така, яка його веде по християнських монастирях. Бо вести її можуть тільки ті, „яким є це дано свише“.

Свою теоретичну систему стараються соціялісти поширювати за поміччю майстерно розбудованої пропаґанди, ґіґантної аґітації, своєрідної системи орґанізацій, а навіть терору. Потреба вияву стала товчком ріжношерстих соціялістичних орґанізацій як пр. соціялістів-радикалів, соціялістів-демократів, незалежних, правих, лівих, соціялістів-революціонерів, включно до комуністів. Цим надбанням по мистецьки покористуються комуністи. Не забуваймо, що офіційна назва червоної Росії є „Союз Соціялістичних Совітських Республик“. В терені свого діяння соціялістичні партії в багатьох випадках вдоволяються своєю мінімальною програмою та залюбки стараються до своїх засад примінювати еволюціонізм. Комунізм це все відкидає, хоч сам собою є нічим іншим, як скрайним революційним соціялізмом, спертим на тих самих основах міжнародньої солідарности, але який у практичному діянні не перебирає в засобах, а до своєї мети прямує хочби по трупах. Його остаточним завершенням є анархія, себто попросту самоволя.

Історична еманація соціялізму й комунізму також одна і та сама. Його колиска — робітничий рух в Анґлії і Франції, що з початком минулого століття був актом самооборони робітництва перед галапасним визиском капіталізму і конвульсійною боротьбою зі шаленим гоном індустріялізації, за власне злиденне життя. Тодішнє законодавство не мало в своїх кодексах ніяких законів про охорону робітників, проти визиску малолітніх і жінок. І саме ці постуляти давали йому відповідний розмах і силу стихії, що скривала в собі нераз завязки наявних бунтів. Ця станова боротьба отже пересунулася і на політичну площину. Суспільні реформи зазублюються з політичними та творять разом нерозривну цілість. Спільнота ідеї почала тоді оформлюватися орґанізаційно. Так у 1864 р. дійшло до заснування Міжнародної Асоціяції Робітників у Льондоні т. зв. І. Інтернаціоналу.

І-ий Інтернаціонал витичив безкомпромісову програму, якої остаточним завданням мало бути здобуття робітництвом політичної влади і встановлення по всіх державах соціялістичного ладу. Тому поруч професійних союзів стала потреба творити політичні соціялістичні

партії. Серед тих партій появилися побіч безкомпромісовців т. зв. угодовці, що захоплюються демократизмом, парляментаризмом і роблять ріжні угоди з т. зв. капіталістами і буржуями. Спори між централістами — марксистами і федералістами — бакуністами довели до розвязання І. Інтернаціоналу в 1876 р. і до створення в Парижі ІІ. Інтернаціоналу. Цей повстав у століття французької революції в 1889 р. і на диво став на ярко пацифістичній плятформі. Відомо, що в часі світової війни він ганебно провалився, бо його визначні корифеї (зокрема бельґійські делеґати) обявилися за участю у війні і навіть брали участь у ній по стороні буржуазійних урядів. Тому в 1919 р. дійшло до створення в Москві ІІІ. Інтернаціоналу т. зв. комуністичного (Комінтерн), що завернув прямо на свої давні непримиримі вихідні становища, опреділюючи тільки ясніше і точніше свою систему діяння у відомих своїх 21 тезах, які старається консеквентно втілити в життя.

Большевизм приняв марксизм в основу своєї системи і переводить його кривавою і всесвітньою революцією і пятилітками при помочі диктатури „пролєтаріяту“ до останніх консеквенцій.

На чоло марксизму висунулася критика економіки XIX і XX століття. Вправді ця критика не досягає, ні не валить технічної ділянки старої системи, навпаки нагинається до неї і приймає її, де лише має нагоду і спосібність до того. Вистарчить глянути, як дуже пливко і неясно схоплює це все як теорію соціялізм, наприм. проблєму гроша, буджет, конюнктуру, продукцію, консумпцію, розподіл доходів, громадське майно і т. д., так само ще темніше і хаотичніше до цього всього підходить практика, себто комунізм, що ці самі проблєми намагається розвязати насильною дорогою.

Большевицька теорія поручає безоглядну диктатуру тих, що знайдуть спосібність її практикувати та переводити в життя ці неповязані, нераз суперечні і безсенсові доктрини. Наказує це безперечно тому, що згори надіялася, так як дійсність це виказала, спротиву суспільности на шляху здійснення своїх утопійних плянів. А треба зважити, що утопійність і безсенсовність не передбачена в пляні їхньої теорії. Сама теорія, стисліше кажучи, ограничувалася до двох цілей — радше сама з них випливала. Перша ціль це добуття і обняття влади над тими, що визнали цю теорію, та закріплення влади одних, а мовчанки других. Це само собою становить ідею диктатури. Друга ціль — реалізація соціялізму, як дійсної форми суспільного буття, при чому соціялістична суспільність — в повнім цього слова значінню — має рівно реальні ціхи і прикмети, як мали їх візії доктрин фільософів натуралістів з XVIII ст., чи хочби навіть масонів. В СССР. і сьогодні не кажеться, що і с н у є вже соціялізм, тільки, що його б у д у є т ь с я. Бо соціялізм це по теорії стан, що його може добути суспільність щойно після довгого часу боротьби, перемін та реформ. Все отже, що в міжчасі збувається, це творить тільки поодинокі етапи, які можуть бути нераз по словам Лєніна відпочинком, або атакою, обороною, або пляновим відворотом і т. п. Теорія стається тільки „руководством“, а її скарби, надбання і мрії є такі, якими їх робить орґанізація, що виконує владу (диктатура), яка єдина є джерелом правдивої інтерпретації соціялістичної доктрини, і від якої теж залежить приспішення чи звільнення темпа походу соціялізму.

Ось у чому скривається ціла спільність соціялізму й комунізму. Взяти владу, держати її кріпко та робити все, що в переконанні верхівки становить зближення до соціялізму. Тому теорія і практика стараються забезпечити передовсім себе від несподіванок. Та не скоро вдається здійснювати сяк так стан соціялізму навіть комуністам. На жаль, дійсність дає їм право піднімати хочби найбільш безсенсові наміри, а нераз навіть зовсім суперечні праці чи діла. Таке діється тому, що їх теорія концентрується лише на критиці і неґації дотеперішнього суспільного устрою. Тому не дивота, що вона розпочинає такі досвіди, себто свою практику, від супротивностей і то таких, яких дотепер ще не було під сонцем. Звідси це нарікання на біль голови, що походить від того, бо намагаються люди головою пробити діру в мурі. В тому хороводі досвідів можна доглянути поза найважнішим питанням влади менше більше тільки дві речі. А саме, перше — це намагання поневолити людину і знищити її душу й індивідуальність в кожній формі і при кожній спосібності та її автоматизація і механізація, друге — це спеціяльний і ненастанний процес розбиття всяких звязків, що лучать людину з предметами її власного посідання чи власности. У цілій історії комунізму (як практики соціялізму) нема — крім вище згаданих — ніякого іншого постійного елєменту, чи то в ділянці економічній, чи громадській. Все крутиться і вертиться та зміняється. Те, що сьогодні неправовірне, завтра стає правовірне і навідворот. Серед комуністів на цю тему багато моглаби сказати опозиція всякої масти. Не дивота отже, що так є. Хто уважно приглядається тому всьому, що виписав і видумав соціялізм, цього не дивують навіть найбільш недорічні досвіди, чи суперечності комунізму.

Колиб хто намагався відріжнити соціялізм від комунізму на точці проблєми диктатури, тому треба відповісти, що саме прийняття засади диктатури передбачує визнання сили й опору. Диктатура, що довільно і свобідно експериментує людьми і то в границях так широких, як лише можна це собі уявити, супроти таких утопійних, неочеркнених і неясних мрій та кінцевої цілі, якою є соціялізм, мусить зустрічати спротив тих людей, яких досвідчає і яких спротив мусить у найбільш кривавий і жорстокий спосіб проломлювати. В теорії соціялізму, в її основах, міститься ідея перманентної диктатури пролєтаріяту. Можливо, що люди вражливіші й більше людяні — якщо такі взагалі можуть там бути — у соціялістичних таборах не представляють собі її в такій формі, як її здійснюють у СССР. Тому може подекуди і відхрещуються від цієї понурої постаті диктатури. Всеж таки в таких випадках радше є вони відступниками від засад, а не тими, що з цілою рішучістю і жорстокістю ці засади стараються і хочуть перевести в життя.

Не ріжниться також соціялізм від комунізму своєю проблємою моральности. Може тут також приключитися більш вражливий і „людяний“ відрух. Однак рішає вихідна точка, а не якісь побічні одиничні застереження, чи виясненя, або викрути. Якщо для людини основною проблємою своєрідної моральности має бути викорінення всякої релігії з душі людини, тоді засоби, що ведуть до цеї цілі, можуть бути такі або інші, все однак просвічуватиме їм одна ціль — знищення з корінням усякої релігії.

Деякі за заслуги соціялізмові й комунізмові хочуть причислити

ґенеральну й сумаричну критику господарської ділянки XIX і XX-го ст. Далеко краще і повніше розвязав ці справи католицизм. Знову не винаходом соціялізму, а тим більше комунізму, є боротьба з релігією. Вона продовжає змагання лібералізму. Хто знає і памятає про те, що поява соціялізму менше більше в половині XIX ст. зійшлася рівночасно з досить глибоким процесом ляіцизації публичного життя та усунення релігії з умів т. зв. учених і освічених людей, тому решта вже ясна. Цеж було у стилі тієї доби і тодішніх людей, тих бодай трішки грамотних і письменних, відхрещуватися від так званих „перестарілих річей“ і „пересудів“, якими вважали між іншим і релігію. Тодішні досить розбиті і притьмарені що до своєї вартости і значіння фільософічні погляди XIX ст. висилювалися у найліпшому випадку виказати, що проблємами релігії вони не цікавляться. Суспільний соціялізм найшов свою фільософічну основу саме в тих системах, які по своїй суті і структурі визнав за найбільше лібералістичні згл. поступові. А сьогодні з соціялістично-комуністичної сторони піднімаються голоси, що з призирством відзиваються про тодішний т. зв. гнилий лібералізм, той самий, що як вислідна загального тодішнього духового заломання, став його властивим ідеольоґічним підложжям.

Шукаючи доріг для можливости чи виглядів власної реалізації, соціялізм і комунізм у ділянці свого загального інтелєктуального наставлення не залишився на місці, ні не відступив назад, але розпочатий процес почав послідовно і вперто розвивати і на швидко переріс навіть цей самий лібералізм. Лібералізм маркує свої хиби в зацікавленні релігійними справами не в додатньому, але відємному значінні. Його релігійний індиферентизм це є більше нехіть до релігії, ніж байдужність. Залишилося отже тільки з нехоті зробити вороже наставлення і так сформовану справу дальше повести вперід. До цієї задачі взявся обіруч соціялізм і комунізм, що сам собою має претенсію бути новою вірою, і захотів станути на її місці. Це тільки як довго теорія не може практикувати, так довго треба їй лібералістичних поглядів, так довго лунають крилаті великі слова про самовизначення народів, парляментаризм, демократію, свободу віри і т. п. З хвилиною, коли соціялізм може практично, значить після обняття в цілості влади і дорогою диктатури, піддавати життєвому досвідові свої теорії, з тим моментом усуває всі ці „дурощі“, про що навіть не можна писнути слова. Правду цю потверджує дійсність у Мехіку, а тепер в Еспанії.

Тут з притиском підчеркуємо один — єдиний висновок, що як соціялізм, так комунізм не ріжняться засадничо нівчому що до розуміння релігійно-моральної проблєми. Деякі уроєні погляди т. зв. утілітарні вказують лише на іншу тактику, на час чисто теоретичних експериментів, а зовсім іншу і вже властиву що до задач на час панування тих, що будують соціялістичний чи комуністичний рай на цій землі. Однак не є заслугою соціялізму, а тим менше комунізму винайдення того напрямку, на якому вони спирають своє відношення до релігії. Вони тільки продовжують цей напрям, що його започаткувало масонство і лібералізм.

Нема також ніяких ріжниць у тому, в який спосіб соціялізм і комунізм відноситься і примінюється до т. зв. загально культурних питань. Де вони мають стичність з морально-релігійними проблємами, там уже можна заздалегідь догадуватися висліду і розвязки таких

питань. Чисту суматоху творять там преріжні комплекси ріжношерстих композицій „гуманітарних“, „наукових“, „технічних“ і інших дивоглядів, що повиростали на широкій ниві побутово-культурних досягнень у згаданих століттях.

Так вкоротці представляється орґанічний звязок соціялізму і комунізму, тієї утопії, яку її визнавці вважають за єдиноспасаєму для сучасного світа і яку зокрема комуністи кладуть як основу під будову цього їх вимріяного нового світа. Соціялізм і комунізм творять разом одну нерозривну цілість. Це виказують основні тези тих доктрин, які ми нашкіцували і вкоротці вияснили. Їх „єдиноспасаємість“ — це хіба будова пекла на світі, руїна цивілізації, культури і всіх надбань людського духа, Тому бациль тієї науки, як твір хворого людського духа, зі всіми познаками епідемічної недуги це дуже небезпечна зараза без огляду на те, під якою невинною маскою він скривається, чи це будуть ріжної форми „людові фронти“, чи лібералістичний соціялізм, чи хоч би скритий комунізм.

Нашим обовязком є мати на все отворені очі та належно забезпечити себе перед тією сучасною чумою. Широко отвирає очі на цю жахливу дійсність чисте сумління, зокрема нам, українцям, де під діявольськими експериментами большевиків гине більша частина живої української нації. А голос сумління це голос Божий. Цей голос наказує нам протиставитися всьому лиху та знищити зло. Таку місію дав Божий Син, Христос Господь св. Своїй Церкві, а св. Церква в кличах Католицької Акції дає всім своїм вірним. Беззастережно стверджуємо, що на світі не має іншої сили, щоб могла до кореня знищити зло, а в ньому соціялізм і комунізм, кромі св. католицької Церкви, обновленої у живих народах. Та щоб народ був живий, мусять бути живі його члени. Тому від пізнання і зглиблення науки св. Церкви і практики чеснот християнського життя залежить вартість одиниць, зокрема вартість вироблення діяльних світських апостолів К. А. та їх праця й успіх. На спеціяльну увагу заслуговують тут розважання Енциклік, що відносяться до суспільного питання, а особливо „Rerum Novarum“, „Quadragesimo Anno“ і „Divini Redemptoris“. Будування Царства Божого на землі це наявна загибель і ліквідація большевицького раю. В активізмі Католицької Акції чаїться смерть соціялізму й комунізму. В Католицькій Акції скривається також зерно нового обновленого і надійного життя світа й разом із ним відродження української нації.

НЕОБХІДНА ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ РОДИЧІВ І ВИХОВАТЕЛІВ
І-ша книжка Книгозбірні Католицької Акції Й. Фрая п. н.

ЗА ДУШУ ДИТИНИ

Видання Ґенерального Інституту Католицької Акції

ЦІНА ОДНОГО ПРИМ. 70 сот. Замовлення посилати на адресу:

Ґенеральний Інститут Католицької Акції
Львів, вул. Новий Світ 22.

Др. Маркіян Дзерович

БОЛЬШЕВИЗМ І РОДИНА

Еволюція понять про подружжя й родину, що на наших очах відбувається в Совітах, є одним пасмом доказів правильности становища християнського, а зосібна католицького світу до цієї справи. Не можу перевести доказу правильности цього твердження без подання історії розвитку понять та правних приписів про подружжя та про родину в Совітах.

I.

Часи воюючого комунізму.

Після повалення уряду Керенського та вбивства царя Миколи, наступив на терені колишньої царської Росії комуністичний переворот, що приніс зі собою нові напрямки в поняттях про подружжя, про родину та консеквенції подружжя: діти. Щоправда для обєктивности треба додати, що ці „нові“ напрямки мали вже в царській Росії здавна підготовлений ґрунт. Родинна мораль, головно серед суспільної верхівки, стояла дуже низько. Завдяки легким розводам панував великий супружий лібералізм, який одначе прикривано теоретичними заявами про великі „християнські чесноти російського народу“. Це „нове“, що зробили большевики, це було у великій мірі усанкціоновання вже за царської Росії істнуючої, а спритно укриваної супружої моралі. Факт повного знесення всякої моральної контролі над супружжями довів лиш до рознуздання всіх найнижчих інстинктів і до явного зафіксовання того, що потайки вже віддавна існувало в московській суспільності. Щоб не бути голословним, наведу дослівні цитати слів Лєніна та інших чільних комуністів, що вказують на абсолютне безглуздя, що запанувало в наведених вище ділянках в СССР. В році 1920 сказав Лєнін в розмові з Клярою Цеткін:

„Ви знаєте напевно неабияку теорію, що в комуністичному суспільстві задоволювання сексуалізму та потреб, що випливають з любови, є такі прості і такі нескомпліковані й без значіння, як випивання звичайної склянки води. Ця теорія, назвім її: „склянки води“, вивернула найбільшій части нашої молоді цілковито в голові, а навіть довела майже до божевілля. Вже Енґельс, — говорить далі Лєнін — звернув увагу в своїм писанню про початки родини, що неочеркнений сексуальний гін саме в родині розвинувся в індивідульну любов, підкрашену сексуальними почуваннями, при чому наступило незвичайне виніжнення первісного впрост звірячого сексуального гону. Відношення обидвох полів до себе не можуть бути інтерпретовані як вислів простих взаємин поміж господаркою суспільства та чисто фізичною похіттю. Правда, ти хочеш бути сексуально вдоволений, так само, як хочеш бути напоєний водою в часі спраги, але я питаю, чи нормальна людина положиться в нормальних умовинах до вуличного болота, щоб напитися води? Як напєшся води з брудної посудини,

з якої перед тобою пили десятки людей? Та при сексуалізмі важніша є суспільна сторінка, бо як пиття води є чисто індивідуальне, так до любови треба двох живих єств, а вислідом є часто третє і тому при такому стані речі ці справи є справами високо суспільними і належать до обовязків супроти суспільства. Не хочу робити враження, немов би я цею критикою нинішнього сексуального божевілля хотів проголошувати аскетичні проповіді. Мені це не в голові. Комунізм, не має принести аскези, але радість життя і силу до життя. Але те, що бачу тепер, не є ані радістю життя, ані прибутком життєвої сили, а є попросту гіпертрофією нездорового сексуалізму, що потрафить тільки зломити та зменшити радість і силу життя".*)

Пригляньмося, що говорить у цій самій матерії одна з найбільш заслужених співробітниць Леніна, революціонерка Смідович:

„Молодь думає, що саме найпримітивніші та найнижчі і грубі погляди на сексуальні теми є найбільш комуністичні. Ця молодь уважає, що все, що виходить поза рями понять готентотів або ще примітивніших представників людського роду в сексуальних справах, треба вважати за наставлення дрібно-буржуазне". Авторка намагається коротко в 3-ох точках зібрати цілу „ідеольоґію" сучасного молодого большевицького покоління в справах сексуальних: 1) кожний комсомолець, кожний член Юнацьких Союзів, кожний учень фахових шкіл, кожний студент робітничих університетів та кожний інший жовтодзьоб і смаркач може і має право вижитися цілковито сексуально. З невідомих мені причин, — говорить Смідович — є це немов закон, що нема права його ніяк зачіпити. Сексуальна повздержливість є протиреволюційна й осуджена як маломіщанський навик. 2) Кожна комсомолка, кожна жінка, що належить до Союзу Молодих Комуністок та кожна студіююча жінка, на яку впаде пожадливе око молодого комуніста, мусить віддатися йому безвольно, щоб не дістати тавра протиреволюційної людини, або маломіщанської гуски та щоб заслужити собі на почесну назву правдивої комсомолки, або правдивої пролетарської студентки. 3) Є ще третє правило цеї дивної ідеольоґії: бліда, заниділа дівчина, що себе чує матірю з гідним співчуття обличчям вагітньої жінки. В ждальні для „комісії для переводження зігнання плоду" можна побачити тисячі таких болісних новель про любов комсомольців".

Подам ще голос комісаря Народнього Здоровля Сємашка, що звернувся в отвертому листі до совєтської молоді:

„Товариші, ви прийшли до вищих шкіл усіх типів виключно для науки. Це головна ціль вашого теперішнього життя. І цьому головному завданню мусите підпорядкувати всі Ваші хотіння та погляди та відказати собі неодної приємности, бо вона стоїть у суперечності до головного вашого завдання, це є до студій. Коли хочете стати співвідповідальними за нову будову нової держави, то мусите підпорядкувати всі ділянки вашої праці і забаганки вашого буття цій великій цілі. Наша держава за бідна, щоб давати і вам і дбати за ваші діти та за матеріяльну забезпеку родичів, тому кличемо до вас: вправляйтесь у повздержливості".

*) Ця цитата й наступні взяті з книжки F. W. Halle: Die Frau in Sowjetrussland.

Рівнобіжно з прилюдною виміною гадок, що мала на меті оздоровлення сексуалізму серед молоді, положено не менше натиску на виховання цілих кадр мужчин, щоб звернути їх на інші тори сексуальної моралі. Роблено зусилля, щоб піднести жінку зі становища повільного знаряддя в руках мужчин до висоти повновартісного члена нового большевицького суспільства. Поручувано жіночій молоді обороняти це своє нове становище якнайрішучіше, припиняючи тим самим сексуальний нігілізм своїх співтоваришів. Роблено все, щоб навчити пошани для жінки як жінки й як людини.

З тих виїмків із писань найвизначніших представників комунізму легко запримітити, що в першій ері большевицької революції перевернулись традиційні поняття про супружжя, родину, а то й вартість дитини.

Дозріваюча молодь без найменшої застанови довела в короткому часі до такого страшного стану, в якому людина не відрізнялася нічим від тварини, з тим одним застереженням, що кожна тварина має очеркнені пори, в яких допускає до творення нащадків, а в людей не виступає ця прикмета так виразно, що дає змогу незвичайно збільшувати скількість нащадків.

Большевицький експеримент виказав з цілою наглядністю, що:

1) не можна подумати про можливість навязання полового контакту без рівночасного признання двох компонент цього факту, а саме чисто фізіольоґічної та другої, якої очеркнення оминають большевики, а яку ми спокійно назвати можемо психічною або душевною.

2) Не можна в ніякий спосіб подумати унормованого життя без первісної, Богом даної клітини суспільства, якою є родина.

3) Не можна представити собі нормального розвитку науки, без того, щоб студент і студентка усвідомили собі, що полове життя ведене в такий безкритичний спосіб веде до консеквенцій (діти), що відбирають спромогу нормального бігу студій, або в разі нищення плоду викликають руїну жіночого орґанізму.

4) Ясно випливає також факт, що таке рознуздане життя молоді веде до дуже скорої деґенерації раси не тільки через фатальний стан здоровля нащадків, але й через вичерпання сил самої молоді.

В перших часах большевизму уявляли собі його теоретики, що кожна жінка це загальне добро, з якого кожному можна доволі користати, а нащадки це тільки пролєтарські одиниці, яких вихованням має занятись держава, основуючи різноманітні дитячі клініки, садки та формально бараки, де діти виховувалися б немов касарняною системою, щоб набрали духа потрібного творцям пролєтарської держави.

Ці рахунки в основі перечеркнуло життя. Діти віддані до подібних ясел, садків та касарняних шкіл тікали, не чуючи біля себе того тепла, якого треба, щоб виховати дитину на потіху державі.

Цей експеримент довів до ще одної катастрофи, а саме: сотки тисяч дітей, народжених із диких сексуальних відносин, не могли найти поміщення в ніяких виховних бараках, а тоді матері, що не

знали батьків своїх дітей, кидали їх, а діти або гинули, або виховувались від найменшого до грабунку та злочину.

Серед таких умовин треба було подумати комуністам про зворот від так практикованої полової анархії, бо всі зрозуміли, що ця справа є найосновнішим джерелом або сили, або упадку держави.

І тут починається новий етап, що почався від 1925 р., де пороблено заходи біля нового супружого кодексу в С.С.С.Р.

II.

Етап творення нового супружого закону.

Щоб відвернути загальну увагу від страшного стану полового життя громадян большевицької держави, треба було видвигнути прилюдно реклямою та відповідним шумним приготовленням якусь проблєму, що на якийсь час скупчила б на собі увагу громадянства. Такою проблємою було оформлення нового супружого закону.

Під впливом урядових чинників почалась завзята кампанія, що прибрала масовий характер, яка мала розвязати засадниче питання, чи „фактичне“ супружжя має бути під кожним оглядом, а тим самим і правним, рівнозначне з „реґістрованим супружжям“.

Дуже довга кампанія довела до того, що супружжя в С. С. С. Р. є виключно приватною справою поміж представниками двох полів, що означає, що супружжя є нині позбавлене характеру не тільки церковного, але й державного.

Супружий кодекс служить більше як якась загальна нібито етична норма, що має на меті помогти у розсуджуванні спорів, в які держава мусить часом вмішуватися як найвища інстанція.

Остаточно стануло на тім, що фактичне супружжя (себто хвилинне співжиття двох людей іншого полу) не різниться практично нічим від реєстрованого супружжя (себто співжиття двох людей іншого полу, що записали цей факт у книгах цивільного стану).

Як одинокий доказ супружжя вимагається у С. С. С. Р. доказу спільного мешкання та признання полових зносин з другою людиною перед окруженням. Як доказ супружжя служити можуть також посвідки на взаїмне матеріяльне підпомагання себе, або остаточно спільна оплата за виховання нащадків.

Тому, що супружжя є зовсім приватною справою двох людей, нема ніде ніякого припису, що заборонював би поліґамії, або наказував моноґамію. Але є один артикул супружого закону, що говорить, що ствердження реґістрованого, а навіть нереґістрованого супружжя є перепоною у намаганні нової реґістрації супружжя.

В цей спосіб віроломство не підлягає ніякій державній карі, бо ж це консеквентно річ приватна, що державу нічого не обходить.

Томуто нема зовсім потреби творити поняття і називати когонебудь віроломним, або живучим в конкубінаті; відпадає також термін правого або неправого ложа, нема практичної потреби терміну метрес і утриманок, а врешті нема в кодексі поняття „in flagranti“. Консеквентно до тих загальних норм розвязується кожне „супружжя“ не силою державних законів, але волею одного, або обидвох супругів.

Тому, що держава хоче знати, хотяйби для чистої статистики, про рух подруж і розводів, завела реєстрацію і намагається консеквентно, щоб реєстровано супружжя і розводи, що не є получене з ніякими коштами.

Є річчю зовсім природною, що від устійнення подібних норм про супружжя наступає нова ера для цеї у нас, християн, святої інституції.

Коли супружжя в С. С. С. Р. позбавлено святости та дано змогу кожночасно з найменших причин розходитись людям із супружих звязків, мусіла наступити не тільки анархізація самої інституції супружжя, але захитатись мусіло консеквентно родинне життя.

Багатьом мужчинам незвичайно припала до вподоби така правна конструкція „нової большевицької супружої та родинної політики". Зате жіноцтво, яке є більше схильне до чуттєвого трактування супружжя і родини, а тим самим більше схильне до почувань заздрости, не почувалось від першої хвилі добре з новим большевицьким законом. Одначе згодом, коли запримітило, що новий закон вповні рівноправно трактує мужчину, як і жінку, почало щораз більше робити практичного вжитку з прислугуючих правних норм. До чого довело подібне поставлення справи та які тяжкі траґедії особисті, супружі і родинні переходила й переходить суспільність Радянського Союзу, про це можуть свідчити сотки публікацій про сучасну Москву, та багата вже література Радянського Союзу оперта на проблєматиці психічних терпінь жіноцтва і мужчин на тлі нового порядку в родинному і супружому житті.

Коли супружі закони остаточно на тій площині оформлено та віддано до прилюдного вжитку, закінчилась друга ера для розвитку супружих та родинних проблєм у царстві комуни.

Громадянство, яке пірнуло в часі воюючого комунізму в абсолютну сексуальну анархію, почало наломлюватися до життя, якого рямці подав новий супружий закон. Наступає тепер:

III.

Ера практично-біольоґічної еволюції.

Від устійнення нового супружого кодексу минуло вже повних 10 літ. Цей час є вистарчаючо довгий, щоб можна витягнути практичні внесення про вартість діючих законів. Поминаючи фанатичні голоси тих, для яких безупинна зміна жінок і мужчин для чисто фізіольоґічного виживання себе є непорушною доґмою, зачуваємо щораз частіше, що не можна назвати ідеальним усе, що виросло на ґрунті нового супружого закону. Теоретики большевицької держави, суспільники, які роздивляють усі явища життя цілком з інших мотивів ніж гаряча молодь, а вкінці біольоґи і лікарі не затаюють своїх великих застережень до так очеркненого фундаменту розмноження життя в суспільстві, як це робить большевицький супружий закон. З їх критичних завваг виходить цілком наявно, що є в тім великім лібералізмі, який став головною пружиною для нового супружого закону, щось, що в корені підтинає нормальний розвиток родини, яку слід уважати за первісну і найважнішу клітину суспільства, а що

за тим іде, першу і неоспориму клітину для розвитку й могутности нації.

Почали відзиватися щораз частіше подібні голоси, а статистики почали поучувати керманичів большевицької держави, що для добра та існування спромоги будувати на щораз нових але вартісних елементах держави, треба щось зробити, щоб завернути колесо родинної та супружої політики, яке пущено на невластивий шлях. Але не може це піти легко, бо маленька брила не стримувана летить у долину й замінюється в величезну нестримну лявіну. Легко було розбурхати пристрасті в стокількадесятиміліонах душ, а не легко їх осідлати й неначе зменшати здобуті більші і ліберальніші права. Нині виглядає справа так, що хоч ніхто не поважився ще змінити супружий закон, але придумується раз-у-раз нові засоби, щоб піднести рівень супружжя до висоти, яка могла б відповідати моральній висоті християнського подружжя. Доходить до того, що урядові чинники починають пропаґувати цілком наявно моноґамію, пятнувати розводи, що їх намагаються переводити громадяни з малих причин. Робиться всі заходи, щоб навчити суспільство дивитись очима суспільника на родину і супружжя, як на первісні найважніші клітини, з яких етичної і фізичної сили набере розгону і могутности найближче покоління большевицької держави. Дивне це, але правдиве, що на наших очах доходять до подібних висновків ті, які цілу енерґію життя видали на те, щоб зруйнувати всі благородні християнські норми, а тепер на власній шкірі вчаться простих правд біольоґії, яка теж, як Богом сотворена, не має ніяких Богу противних тенденцій.

Реасумуючи все, що діялося під оглядом політики на секторі супружжя і родини в часі воюючого комунізму, творення нового закону в тих ділянках та те, що бачимо під сучасну хвилину по 10-ти роках еволюціонізовання практичних вислідів, що виросли на тих законах, мусимо прийти до устійненого переконання, що ніде не можемо найти кращих доказів на правильність християнських поглядів на супружжя, як саме в царстві комуни.

Нині можна з цілою певністю сказати, що та форма співжиття мужеського та жіночого полу, котра запанувала в перших часах комунізму, збанкротувала зовсім серед самих большевиків тому, бо виявилось наглядно, що ніяка анархія, а зосібна анархія в супружому й родинному житті, не може вести до жадних конструктивних ефектів. З таких диких відносин та „супруж“ зродились нащадки, що позбавлені від першої хвилини всілякої, як фізичної, так і моральної опіки, росли на одиниці, що не мали ні сентименту для родини, ні зрозуміння для державної системи, яка їх видала на світ, але опікуватись ними не була в силі.

Цей страшний досвід, що його добре почули на власній шкірі творці комунізму, навчив їх по довгих роках експериментів розуміти, що не можна подумати ніякої, навіть на чистому матеріялізмі опертої держави, коли не дати їй одиноко правильної підбудівки у формі нерозлучної, високо моральної та суспільно вихованої родини. Природна річ, що ніхто з провідників большевизму не признається отверто до того, що дійшов у своїх міркуваннях до тези, яку заступає від майже 2.000 років християнський світ, що нема ніякої ґарантії існування правно-державного і суспільного порядку без родини, побудованої на християнських засадах.

Але провідники большевизму додумались ще далі, бо в різних закликах, в різних аґітаційних брошурках та всіми засобами багатої пропаґанди намагаються переконати своїх однодумців, що большевицькій державі не потрібна тільки родина, але родина моноґамічна і то довготривала. Одним словом доходить до повторення наших основних християнсько-католицьких переконань про нерозривне моноґамічне супружжя та родину, що має за одиноке завдання дбати про найвищий моральний та фізичний рівень нащадків та відповідне моральне наставлення до суспільних справ.

Про цю зміну наставлення большевицького світу до супружжя і родини не пишеться у видавництвах С. С. С. Р. отверто, а вишукується всі способи, щоб відповідно прикрашеними фразами та настроями навести громадян Радянщини на пожаданий для держави шлях.

Правда, що мине ще довгий час, заки прихильники комунізму признаються до того, що мусіли хоч не хоч відійти від первісних своїх плянів у справах супружо-родинних, а покоритись перед дійсністю, яка непомітно зближує їх до поняття християнської родини. Довго ще не допускатимуть напевно до заключування супруж як тайни, бо це було б уже ярким і наглядним перечеркненням усього „поступу", довго ще діти тих по звичаю большевицьких, а фактично зовсім уже неподібних до сьогоднішніх родин, не будуть хрещені, а проте виростатимуть на зразках моралі, що мабуть недалеко відбігатиме від християнської.

Провідникам сучасного большевизму не легко буде явно признатися до того факту, що мимо їх волі наступив комплетний поворот до давнього, „буржуазного забобону".

Підождім ще трохи, а побачимо всі, що не можна обернути ніякого Богом сотвореного закону життя без загрози, що топтаний закон всеж таки дорогою гекатомб жертв оформить життя по Божому, а не по людському хотінню.

ЗАМІТКА:

Було б дуже вказане і порадне прочитати кожному християнинові-католикові одну з найбільш могутніх папських енциклік, а саме енцикліку „Про християнське подружжя", в якій з найповнішою щирістю й отвертістю говорить найбільший Церковний Авторитет про полове життя людей та про консеквенції того життя: нащадків. З цеї енцикліки дуже легко зорієнтуватися, наскільки супружжя є фізичним, а на скільки морально-етичним і нерозривним союзом двох людей та що ніщо не всилі змінити високої волі Творця, що наказав уважати подружжя нарівні союзом фізичним і духовим нескінченої вартости.

„Тому свята звязь правдивого подружжя повстає з Божої й людської волі; від Бога походить установлення подружжя, його ціль, права й добра; а від людей, під впливом і з Божою поміччю, походить поодиноке подружжя через жертвенне віддання на ціле життя власної особи другій з обовязками й добрами, Богом установленими".

(Пій XI. Енцикліка „Про християнське подружжя").

ЗЕМЕЛЬНА СПРАВА НА ПРИДНІПРЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Вступні замітки.

ЗМІСТ: Засоби й кличі комуністичної аґітації. Недостача відомостей про дійсний стан земельного питання. Парцеляція й комуністична аґітація.

Зі всіх сторін нашого краю доходять вістки про дуже оживлену аґітацію Комуністичної Партії Західної України (КПЗУ), якої провідниками, як також і членами є переважно жиди. Знавці цеї комуністичної роботи кажуть, що є осібні два комуністичні відділи: окремий для міст, а окремий для сіл. Теперішні злидні, в місті й на селі, дають комуністичним аґітаторам дуже сприятливу підставу до аґітаційної роботи.

Головний засіб комуністичної аґітації є, як відомо, безсоромна і безлична брехня та дуже щедре розсипування обіцянок усяких благ для міського і сільського люду, в разі побіди комуністів на наших землях. Начальні кличі, під якими ведеться в нас комуністична аґітація, є ті самі, як на Придніпрянщині, коли московські большевики на чолі узброєних, голодних банд здобували Україну. „Вся влада робітникам і селянам! Смерть буржуям! Грабуй награбоване! Вся земля селянам, а робітникам станки (варстати) і фабрики!“ і т. д.

Треба ствердити, що й тепер ще, по двадцяти роках жахливо кривавого їх панування на Придніпрянській Україні, знаходить віру і послух такий безсоромний спосіб аґітації серед широких кругів міського й сільського люду в нашім краю. Причиною цеї легковірности є цілковита недостача відомостей про дійсне положення на Придніпрянській Україні наслідком щільного замкнення границь С. С. С. Р. Навіть наші журналісти й письменники з великим трудом здобувають відомості зпід совітської України. До того в нас нині щораз меншає число грамотних серед широких кругів міського, а особливо сільського населення. Знають про це аґітаційні комуністичні станиці („ячейки“) й тому не вдоволяються засипуванням наших містечок і сіл комуністичною, аґітаційною „бібулою“. Вони висилають цілі відділи вишколених аґітаторів, у більшості молодих жидків, яких завданням є вести у с т н у комуністичну аґітацію. З ними здибається наш селянин на торгах і ярмарках, а також на осібно уладжуваних сходинах по сільських хатах. Там ці аґітатори нашіптують неграмотним бідакам ріжні дивні дива про „райські“ відносини в совітськім царстві.

В послідних часах, коли в нас стала такою голосною справа парцеляції й кольонізації, аґітатори-комунарі нашіптують нашій сільській бідноті дивні й приманчиві, нібито цілком певні відомості, що за Збручем мають тамошні селяни дуже багато землі, якої вони навіть не в силі загосподарити, заорати. Там, кажуть аґітатори, відібрано дідичам усю землю й утворено такі земельні управи, „колхози“, з яких кожний селянин може собі брати стільки землі, скільки лише може заорати! — „Ви, селяни, причиніться до побіди комунізму в нашім краю — шепчуть аґітатори — тоді також у нас зроблять на дідичівських фільварках „колхози“, з яких кожний селянин буде брати стільки землі, скільки зможе заорати! А наколиб не вистар-

чило землі в наших колхозах, то підете за Збруч, а там є доволі землі для кожного.

Ось того рода нашіптування розходяться тепер по наших селах! І вони знаходять віру, бо темний неграмотний бідак, серед сучасного тяжкого господарського лихоліття схильний вірити в таку приманчиву й недалеку вже майбутність.

Нашим обовязком є протиставитися цій звідницькій аґітації й освідомлювати малоземельних і безземельних селян про дійсний стан земельної справи на Придніпрянській Україні.

I. Земельна справа на Великій Україні.

ЗМІСТ: Основи соціялмарксизму. Становище европейського селянства до соціялізму. Вплив соціял-демократів на селянство в Росії. „Чорний переділ". Большевицький клич: Вся земля селянам! Поміч селянства. Воєнний комунізм.

В хвилі приходу до влади не мали большевики ніякого пляну відносно уладження земельного питання. Відомо, що родовиті москалі ще й досі становлять у большевицькім команднім складі лише кілька відсотків, а зате все більшість мали там чужинці, головно жиди. Всі провідники большевиків не чулися нічим звязані з народами, які замешкують землі колишньої царської імперії. Вони були й є фанатичними визнавцями науки жида Маркса, т. зв. марксизму, який у своїх основних ідеольоґічних підставах спирається на засади жидівського тальмудичного месіянізму. Відомо, що завданням тальмудичного месіянізму є знищити християнізм і цілу християнську культуру. Після тальмудичного месіянізму, а також після науки Маркса головною перешкодою до осягнення тої остаточної жидівської месіяністичної мети є право власности, особливо право власности землі. Коли всі стануть без ніякої власности тоді на їх думку прийде месіянське, всесвітнє, жидівське царство [1]).

Розуміється, що таке загальне вивласнення може прийти лише дорогою революції й то найкраще загальної, світової революції. Тому всі марксисти, починаючи від появи комуністичного маніфесту Маркса, себто від половини минулого століття, роблять усе можливе, щоб спричинити революцію, як не загально світову, то бодай частинно в поодиноких краях.

Як відомо, найсильнішою галуззю марксистів-соціялістів були соціял-демократи. Продовж другої половини девятнадцятого віку вдалося соціял-демократам зєднати в свої ряди більшість фабричного західньо і середущо-европейського робітництва, себто більшість населення цих країв. Тільки не могли соц.-демократи зєднати собі европейського селянства. Правда, що передвоєнне европейське селянство становило вже лише третину, а в деяких краях тільки вже четвертину населення, але всетаки не могли соціялісти викликати революції без зєднання собі селянства. Основний закон Маркса вимагає від своїх приверженців визнати конечність соціялізації землі, себто вивласнення власників-хліборобів. Ясно, що таким постулятом не могли соц.-демократи зєднати собі селян. Навпаки, европейське селянство заняло до соціялістів виразно вороже становище. Тому соціял-демократи пускаються на ріжні звідницькі хитрощі, щоб зєд-

[1]) Henryk Rolicki. Zmierzch Izraela.

нати власників-селян. Провідники марксистів видумують ріжні соціялістичні земельні програми, в яких стараються в звідницький спосіб закрити перед селянством основну точку своєї програми, себто вивласнення селян.

Ось так одна земельна програма соціялістів жадає лише вивласнення дідичів у користь держави, а годиться на полишення селян у посіданні землі. Інша знов програма лишає селян у їх посіданні та в додатку хоче дарувати їм навіть землю дідичів. Европейське селянство пізналося на хитрім звідництві соціял-демократів і аж до нинішнього дня ставиться ворожо до соціял-марксизму.

В передвоєнній царській Росії соціял-марксисти мали сильну підпольну (потайну) орґанізацію, яка запанувала ідейно над значною частиною російської інтеліґенції та між нечисленним фабричним робітництвом. Чисті, правовірні російські соц.-марксисти в більшості жиди, навіть не пробували зєднувати собі російське селянство. Між селянством аґітували ріжношерсті „народники“, також соціялісти, але не чистої марксівської марки. Їх вирікалися правовірні соц.-марксисти. Ці „народники“ ширили між російським селянством кличі т. зв. „чорного переділу“, себто відібрання землі від дідичів без відшкодовання і поділу її між селянство.

Прийшла війна, а за нею революція. Влада дісталася в руки соціялістів марксистів, але лівого крила, т. зв. большевиків. Треба зазначити, що лише завдяки прихильному становищу селянства змогли большевики в перших роках по захопленню влади удержатися при владі. Прихильне становище селянства завдячують большевики свому політичному, але крайно обманчивому спритові. Вони виставили дуже крикливо і дуже голосно клич: „Вся земля селянам!“ Темні, станово неосвідомлені маси селянства повірили большевикам і підперли большевиків цілою своєю живловою силою в кривавих змаганнях за владу. Лише завдяки помочи селянства могли большевики побідити, бо фабричного робітництва, яке було головним тереном большевицької сили, було в той час у Росії зникаючо мало, ледви 2—3 відсотки населення, отже рішучо за мало до виборення побіди революції.

В роках 1917—18 побідили большевики в корінно московських землях і розпочали наступ на Придніпрянську Україну. Завдяки помочи наших ріжномастих соціялістів, особливо т. зв. боротьбістів, які підготовили большевикам серед українського селянства прихильний настрій, стають московські большевики необмеженими панами України. Настає для українського селянства страшний час т. зв. воєнного комунізму, в дійсності нечуваного грабунку цілої України зі всіх її засобів і багацтв.

Не дивлячися на те, що большевики проголосили ще 1917 р. (28. X.) закон, яким знесено цілковито власність землі, вони полишають селянство в приватнім уживанню не лише властивої селянської землі, але позваляють селянам ужиткувати забрану ними й поділену поміщицьку землю. Відбирають лише декуди забрану селянам колишню державну землю і землю царської родини та уладжують на тих землях совхози (совєтські хазяйства). На тих совхозах ведуть большевики цілковито капіталістичне господарство при помочі наймлених робітників під орудою управителів-економів, зправила жидів.

II. Комуністичні господарства (комгоспи-колгоспи-колхози).

ЗМІСТ: Часи „воєнного комунізму“, „развйорстки“ та „продналогу“. Голод. Неп. Плян пролєтаризації села. „Фабрики хліба“. Скандал з концесіями. Німецька ф-ма Крупп. Примусова колєктивізація. Боротьба між селянами і терор. „Самоотвержені малороси“. Машинові стації. Вияснення одної загадки. „Всесоюзний центр“ МТС державними установами. Спротив селянства. Заборона примусової колєктивізації. Колєктивізація на 100 процент шляхом натиску.

В роках 1919—1921 повстало на цілій області колишньої Росії всього на всього 17.000 комуністичних господарств, при більше як 10 міліонах приватних селянських господарств. Хоча ті добровільні комуністичні, сільські господарства зазнавали від большевицької влади великої опіки, то вони скоро, по двох-трьох роках порозпадалися.

Аж до 1927 року большевики залишають приватні сільські господарства, не заводячи майже ніде примусових сколєктивізованих господарств. А проте доля селянства й у 1919—1927 роках була прямо жахлива. Зразу, приблизно до 1923 р., панував там страшний „воєнний комунізм“, себто звичайний грабунок селянства, спершу в формі данини, т. зв. „развйорстки“, а від 1922 року під назвою „продналоґу“ (продовольственний налоґ-харчевий податок), себто податку в натурі, котрий ішов у першу чергу на прокормлення большевицького війська, цілої хмари явної й тайної поліції та фабричного робітництва, а згодом ще й на вивіз за границю, взаміну за спроваджувані машини та інші промислові заграничні вироби. Цілий тягар того „продналоґу“ лягав особливо важко на заможніших селян, без розбору називаних тепер „кулаками“, „куркулями“. В них забирано майже всі припаси, не лишаючи потрібного на прокормлення родини запасу продуктів. Тоді селяни зачали зменшувати посівну площінь, обмежуючись тільки до власного запотребування в тій мабуть надії, що влада не зможе зібрати потрібної скількости продуктів на прокормлення голодної Московщини.

Тоді прийшли роки загального голоду в СССР. Годі бодай приблизно устійнити число жертв тих голодних років, та цілком певно вмирало тоді щорічно з голоду та ріжних недуг по кілька міліонів селян. Деякі певні джерела подають число жертв голоду на 10 міліонів. Приблизно в тому часі зачали заводити в Совітах т. зв. „НЕП“, себто нову економічну політику, заповідану Лєніном від 1921 року, з тою думкою, щоб наразі відступити й у відповідний час набрати тим сильнішого розгону вперед. НЕП давав селянам не тільки свобідно на власних нивах господарити, але також продавати хліборобські продукти на вільних ринках. Податки платили тоді селяни вже грішми. Та ці гроші витягали большевики тим способом, що накладали дуже високі ціни на промислові вироби, що їх селяни мусіли купувати. Так прим. за пару чобіт мусів селянин платити державі вартість 10 метр. сотнарів пшениці, а за два-три кусники мила вартість 1 метр. сотнара жита і т. д. Наслідком таких торговельних відносин жили селяни дальше в великих злиднях, але всетаки зачали помалу двигатися з упадку, в який попали в часі „воєнного комунізму“. Та на довшу мету такий стан не міг удержатися, бо в большевицькій державі не міг чейже існувати вільний селянський стан обіч спролєтаризованих інших мешканців нещасної „совітської республики“. Селяни мусіли бути також зсоціялізовані, чи пак через

т. зв. колєктивні господарства, „колгоспи“, зпролєтаризовані. Така постанова запала на пятнадцятім всесоюзнім партійнім зїзді в Москві в 1927 р. До такого рішення приготовлялися большевицькі вожаки ще від часу захоплення влади. Цілих десять літ не відважилися вони на переведення соціялізації чи там колєктивізації селянського господарства.

В перших двох-трьох роках, заки закріпили свою владу, боялися переводити колєктивізацію, щоб селянство не обернулося проти них. Опісля, коли вже сильно засіли при владі й достаточно ослабили селянство грабунком, голодом та славними большевицькими „ножицями“ цін у часі „непу“ і розуміється також „розкулачуванням“ заможніших селян, проте не знали, як у практиці перевести колєктивізацію дрібних селянських господарств. Марксівські доктринери верхівки довго не могли знайти способів переведення того закона, бо самі були міщухами, далекими від сільського життя, і не мали знання господарських прикмет хліборобства. З великим трудом та коштами вдалося большевикам зсоціялізувати промисл та торговлю, але зсоціялізувати хліборобство вони попросту не вміли, чого доказом були спроби з добровільними колєктивними господарствами, які без винятку по двох-трьох роках упадали. Але щастя, яке мали большевики від самого початку революції, не опустило їх також у справі колєктивізації селянських господарств.

Читаючи большевицькі господарські часописи і книжки, починаючи від 1925 р., подибуємо там щораз частіше праці про „фабрики хліба“, себто великі сільські господарства, сперті виключно на праці відповідних сільсько-господарських машин, навіть без живого інвентаря, особливо без робучої худоби і при участі тільки дуже малого числа сільських робітників. У тих роках почали наїздити до Кремлю ріжні купці-аферисти з ріжних країн Европи, а особливо з Америки. Вони зачали оповідати большевицьким комісарям-жидкам про величезні збіжеві фарми в Америці, де вживають особливіших машин, що дуже зменшують потребу звірячої і людської праці. Вихвалювали моторові плуги-трактори, а особливо т. зв. „комбайни“, які відразу жнуть, молотять і чистять зерно. Казали, що один такий „комбайн“ вимагає до обслуги лише двох людей, заступаючи працю 30 людей і 8 пар коней при вживанню звичайної жниварки і молотілки! Це дуже припало до вподоби большевикам і вони зачинають щораз голосніше кричати і щораз більше писати, який то настане рай у Совітах, коли уладиться такі „машинові господарства“, такі „фабрики хліба“. Вони сподівалися, що в той спосіб большевицька держава буде могла здійснити земельний закон Маркса, який жадає скасування дрібного, селянського господарства, а заведення великих хліборобських фарм. Американські купці й фабриканти зробили відразу золотий інтерес, бо дістали від большевиків замовлення на ріжнородні хліборобські машини, передовсім на „трактори“ і „комбайни“ на грубі міліони долярів. І так спровадили большевики з Америки від 1928—1932 р. 171.067 штук тракторів і комбайнів. Рівночасно спроваджено до Совітів американських інжинірів-спеціялістів (спеців), які будували величезні фабрики до виробу тих штудерних рільничих машин. У р. 1934 мали вже большевики 357.316 штук тракторів.

Американські та інші аґенти діставали від большевиків у заміну за спроваджувані машини в часі між 1922—1928, ріжнородні т. зв. кон-

цесії на визискування незмірних природних багацтв на області цілого „Радянського Союзу“, головно концесії на видобування золота та інших металів в Україні й на Сибірі.

Давали вони також „концесії“ на хліборобське визискування землі. Земельні, хліборобські „концесії“ давали большевики головно на українських родючих степах, на Кубанщині та на північнім Кавказі. Історія з усіми „концесіями“ скінчилася великим скандалом. Концесіонарі не могли видержати ріжнородних шикан большевицьких урядів і „вицофалися“ з великими втратами. Про історію з „концесіями“ мовчать нині большевицькі джерела, бо мабуть навіть большевикам соромно згадувати ту історію.

Про хліборобські концесії знаходимо багато відомостей у тодішніх німецьких хліборобських часописах, особливо в найбільшім із них „Deutsche Landwirtschaftliche Presse“. В тім часописі з р. 1928 був докладний опис двох „концесій“, які дістало відоме акційне товариство виробу воєнної зброї Круппа, мабуть у заміну за доставлену зброю. Одна „концесія“ була (а може ще й досі є) на Кубанщині над рікою Манич, таки під назвою „Манич“ на просторі 25.000 га, а друга „Ґіґант“ щось на 80.000 га на північному Кавказі. Обі концесії, під управою фахових німецьких аґрономів, загосподаровано взірцево, розуміється при приміненні що найкращих рільничих машин. Большевики хвалилися, що там є „шкільний примір“, як належить визискувати урожайні степи „Півдня Союза“ (отже не українські!).

Як сказано, на XV-тім всесоюзнім партійнім зїзді в 1927 р. рішено сколєктивізувати сільське господарство, значить, відобрати селянам землю, а їх самих обернути на пролєтарів-робітників на колєктивних господарствах. Приходиться тепер українським селянам пережити другу добу тяжких большевицьких знущань і грабунків, а саме примусову колєктивізацію. Той страшний період триває від 1927 аж до нинішнього дня. В початках тої доби було в Україні около 40% малоземельних і безземельних селян. Тих селян „незаможників“ підюдили большевики проти середняків і багатших селян. Розгорілася по селах боротьба між „незаможниками“ і „кулаками“. „Кулаків“ грабовано до послідньої нитки, забирано їм до колєктивного господарства (колгоспу) не лише землю, але ввесь живий і мертвий господарський інвентар разом з хатньою обстановою. Часто нищено хату, або принайменше розбивано піч у хаті, щоб кулак не мав де варити осібно страви й мусів іти по харчі до „общежитія“. Розстріли не лише поодиноких „кулаків“, але цілих родин, чи навіть значної частини мешканців якогось села, була річ звичайна. Вкінці широко практиковано масові арештування та вивоження цілих сіл на далеку північ (на Соловки та в сибірські ліси-тайґи) на примусові роботи. Колиж із ріжних причин не можна було фізично примусити „кулаків“ до „добровільного“ вступлення до колгоспу, тоді нищено їх надмірними податками в натурі і в грошах. Вони навіть переводили голосування на сходинах, щоби показати перед світом, що селяни добровільно хотіли колєктивізації. Особливо сильно натиснули жидо-большевики селян у 1930 році, про що свідчать отсі числа про скількість сколєктивізованих господарств: [1])

---

[1]) Schiller: Kollektivbewegung in der Sowietunion. Königsberg, 1931.

20. I. 1930	1. II. 1930	10. II. 1930	20. II. 1930	1. III. 1930
59.400	87.500	103.700	108.800	110.200

До такого кривавого, самопевного розмаху колєктивізації селянських господарств чимало причинилися „самоотверженні малороси“, управителі колгоспу ім. Т. Шевченка (!) в околиці Одеси.

В Одесі була ще в передвоєнних часах велика анґлійська фабрика рільничих машин, особливо жниварок. В часі війни її знищено, але большевики частинно пустили її в рух, поновно направляючи оставші ще там передвоєнні жниварки і моторові плуги. Отож „самоотверженні малороси“ колгоспу ім. Т. Шевченка оснували „машиново-тракторну станцію“. Вже в 1927 р. обслужили тими машинами 4 села з 4000 га орної землі. В 1929 році обслужила „машино-тракторна станція“ колгоспу ім. Т. Шевченка вже аж 50 сіл з 60.000 га управної площі. Справа стала голосна. З того часу маємо значно багато брошур, виданих по українськи в Харкові, в яких крикливо і фантастично плянується обхопити цілу Україну й цілий Радянський Союз такими машиново-тракторними стаціями. В згаданих брошурах „планують“ „самоотверженні малороси“, скільки то треба буде тих „станцій“, щоб обслужити сколєктивізоване господарство України, а зосібна обчисляють, скільки то треба буде для тих „станцій“ тракторів, комбайнів та інших рільничих машин. Є між тими „самоотверженними малоросами“ такі автори, які обчислюють, скільки то треба буде людей до обслуги машин на тракторних стаціях, а дальше обчислюють, скільки то взагалі треба буде робітників на колгоспах, коли вже ціла Україна буде сколєктивізована і обслугувана машиновими стаціями. З обрахунків виходило, що в Україні є забагато хліборобів, що вистане навіть половина теперішнього числа селян, щоб обслужити ціле сколєктивізоване й змашинізоване хліборобство України, значить на большевицькій мові всі українські „фабрики хліба“.

Галас, якого наробили „самоотверженні малороси“ з нагоди „машиново-тракторних станцій“, дійшов аж до самої Москви. Московська „Рада Праці й Оборони“ на засіданні дня 6. VI. 1926 р. рішила: Визнати позитивні наслідки роботи машиново тракторної станції в радгоспі ім. Т. Шевченка, яка визначилася в посиленні колєктивізації селянських господарств, підвищенні їх продуктивности та максимальному використанню тракторів. „Рада Праці й Оборони“ ухвалює: „визнати за своєчасне широке будівництво машино-тракторних станцій, як одного з основних шляхів до перебудови одиничних селянських господарств у великі колєктивні господарства. Лише через машино-тракторні станції має бути перебудоване селянське господарство в індустріяльний тип вирібництва. В машино-тракторних станціях конкретизується вирібничі звязки пролєтаріяту з трудовим селянством!“

Отся постанова „Ради Праці й Оборони“ ясно говорить, що „самоотверженні малороси“ показали московським большевикам шлях, яким належить іти до колєктивізації одиничного селянського господарства. Вони бачили, що може сповнитися марксівська мрія: перемінити сільське господарство в „фабрику хліба“, а селян перевести у стан повного спролєтаризування. Тільки тим способом можна зрозуміти шалений, нагальний розмах і нечуваний терор при колєктивізації селянських господарств у 1929 і 1930 роках.

Тепер розуміємо, чому жидо-большевики, заводячи колєктивізацію, так масово розстрілювали „кулаків“ та чому вони вивозили міліони нещасних на примусові пекольні муки при каторжних працях на жахливих Соловках та лісах північного Сибіру. Вони просто боялися, що по переведенню повної колєктивізації мали би на „фабриках хліба“ великий надмір робучих рук, надмір „їдоків“, як пишуть „самоотверженні малороси“ у своїх писаннях. Вони, як добрі соціялісти-господарі, заздалегідь усували надмір сільських робучих рук з України, щоб визискати робучу силу тих нещасних селян в іншому місці совітського пекла, на Соловках та в лісах Сибіру. Усуваючи з українського села половину населення, большевики, ослаблювали українську расу, українську живу силу й так забезпечувалися проти сподіваного опору українського селянства.

Ось так змогли ми заглянути в карти жидо-москво-большевиків і вповні зрозуміти їхню роботу в Україні в звязку з колєктивізацією українського хліборобства. „Рада Праці й Оборони“ постановила зорґанізувати акційне товариство під назвою: „Всесоюзний центр машино-тракторних станцій“. Більшість акцій є в руках держави, а кожне колєктивне господарство має закупити якусь скількість акцій, відповідно до простору орної землі, яким орудує дане колєктивне господарство. Колєктиви сплачують призначені їм уділи зерном у річних ратах. Колгоспи платять машиново-тракторним стаціям за обслугу, себто за орку, сіяння і жниво 25% урожаю в натурі, не в грошах.

Машиново-тракторні стації обовязані розвязати зернову проблєму для потреб держави, тому є вони державними установами. Дальше вони обовязані упорядкувати й вести колгоспи. Тому встановлено при колгоспах т. зв. „політатдєли“, себто попросту відділи большевицької поліції „ҐПУ“. При кінці 1933 року було 2903 політатдєлів при колгоспах і 18.000 людей-чекістів. Начальниками тих політатдєлів є звичайно жиди. На чолі осередного московського уряду „політатдєлів“ стояли: Каґанович, Яковлєв, Криніцький, Єжов, самі жиди! А славний жид Ягода (Єгуда) вибирав мужву до тих політатдєлів. Постанова „Ради Праці й Оборони“ каже, що МТС*) забезпечують „керівну“ ролю пролєріятові також на селі. А сам Сталін каже: МТС скріплять диктатуру пролєтаріяту і так полегчать справу знищення кляс. Стероризоване селянство не мало сили масово й активно спротивитися тому нагальному й примусовому колєктивізуванню та зазначило воно свій пасивний спротив тим, що вибивало майже поголовно свої домашні звірята, щоб лиш не дати їх до колгоспу.

Навіть большевицькі джерела подають, що від 1928 до половини 1930 року зарізали й спожили селяни 40—50% рогатої худоби, а коло 30% коней. Без сумніву, що ті числа були далеко більші. З початку большевики не звернули уваги на масову різню домашніх звірят, бо чейже вони з розмахом і большевицькою безоглядністю працювали, щоб чим скорше і остаточно знищити „куркулів“ і позаводити „фабрики хліба“. А коли фабрики, то на їх думку треба рільничих машин, а не худоби, свиней і коней. Але в половині 1930 року спамяталися більше тямучі з них, що таке нищення домашніх звірят грозить катастрофою для цілого большевицького царства. Сталін видав знану заборону примусової колєктивізації та по-

*) Машиново-тракторні станції.

зволив селянам виступати з колхозів. При тім можна їм було взяти назад віддану до колгоспу худобу та рільничі знаряди. Зараз по тім „указі“ самого Сталіна спадає число основаних уже колгоспів майже на 20%. Однак уже в 1931 році зачинає на ново збільшатися число колгоспів. Причина дальшого, поновного збільшування колгоспів, починаючи від половини 1931 року, була та, що вправді вже не примушувано селян явно, при стосуванню жахливого терору, вступати до колхозів, чи творити нові колхози, але в уживанню індивідуального натиску „на кулаків“ головно при помочі накладання надмірних податків і данин у натурі і при стосуванню політично-адміністраційних утисків включно до розстрілів і вивоження зі села на примусові роботи. За большевицькою статистикою сколєктивізовано до кінця 1934 р. 65% селянських господарств і 73% управної земл. Большевики постановили до кінця 1938 р. сколєктивізувати на 100 відсотків цілу Україну. Коли до того часу ціла большевія не провалиться, то дуже правдоподібне, що справді ціла Україна сколєктивізується, бо „осібняки“ жиють дальше під неслабнучим, жахливим терором большевицьких адміністраторів.

III. Орґанізація колгоспів.

Зміст: Московські пляни організації колгоспів. Лихо з тракторами. Колгоспи причиною голоду. Чому понехали примусову колєктивізацію Технічна орґанізація колгоспів. Нове кріпацтво і рабство. Схема організації колгоспів. Засоби на приспішення світової революції коштом голоду колгоспників. Жнивні комісії та боротьба з ними. Державна спекуляція хлібом. Нереальність збіжевих білянсів і больш. статистики. Чому большевицька господарська система мусить упасти. Причини большевицького клича „фронтом до села“. Як большевики вдержують при життю своїх рабів і що таке трудодень. Тягарі колгоспного селянства.

Нагальна колєктивізація селянських господарств не дала большевикам часу на уложення розумного пляну орґанізації новоповстаючих колєктивних господарств, звичайно дуже великих, від 1000 до десяток тисяч гектарів поверхні. Такі великі рільні господарства мусять бути уладжені (зорґанізовані) й ведені по добре обдуманим плянам, основаним на певних засадах і при вжиттю розумно підібраних засобів вирібництва (продукції). Орґанізаційні засади великих рільних господарств мусять пристосуватися передовсім до природних умов і чинників, серед яких находяться господарства. Як відомо, в СССР. управа цілої держави є зосереджена в Москві. Звідтам також виходять усі орґанізаційні пляни колгоспів, без огляду на дуже ріжнородні природничі чинники в союзних совітських республиках. Вже тої одної причини вистало б, щоб колгоспи дістали фальшивий і не приготований до природничих обставин орґанізаційний плян.

Але є ще друга причина невдатної орґанізації й невдатного ведення колгоспів. На чолі кожного колгоспу стоїть предсідник, що має рішальний голос у всіх справах колгоспу. Таким предсідником є зправила нефаховий чоловік, звичайно міський робітник, комуніст. Отже немислимо, щоб колгоспи могли бути доцільно зорґанізовані і правильно управлювані, коли вони дістають пляни праці з далекої Москви, а їх мають виконувати предсідники, нефахові, чужі люди.

Таксамо мається справа з управами машино-тракторних стацій. У них має зосереджуватися ціла ділова, виробнича активність кол-

госпів. В дійсності також ці стації не сповняють призначеної їм праці, бо ними управляють чужі, нефахові партійники-комуністи.

Починаючи від 1927 р. змушується селян жахливим терором вступати до колгоспів. Кожний активний большевик старається оснувати в своїм районі як найбільше число колгоспів. Повстають тисячі колгоспів, але вони не можуть нормально працювати, бо нема для них ані орґанізаційних правил, ані нема для них достаточного числа тих прославлених тракторів і комбайнів. Вправді працює кілька великих фабрик приспішено над виробом тих „чарівних“ машин, але їх усетаки за мало. На добавок лиха якість виробів тракторів маловарта. Машини дуже скоро псуються і то тим більше, що нема достаточного числа фахових механіків до провадження тих машин. Тому з конечности мусять працювати тими машинами звичайні рільні робітники, приучені на доривочних кількаденних курсах. Тому більшість машин дуже скоро, нераз уже зараз першого дня, стає неспосібною до праці. Працю зіпсованих машин нема чим заступити, бо як сказано, селяни вирізали половину коней, щоб їх не віддати до колгоспів. Але й ті коні, що їх віддано до колгоспів, наслідком злого обходження і браку поживи такі слабосильні, що не в силі працювати. Поля колгоспів, обсівані лише частинно і то не в свій час та лихим насінням, не можуть дати навіть половини того хліба, що його родили, коли були в руках селян. Тому колгоспи, отсі вимріяні фабрики хліба спричинюють велику недостачу хліба, якого не вистарчає на прокормлення війська й міського та фабричного населення. Тишком-нишком мусять большевики закуповувати збіжжя в Полудневій Америці, в Австралії і т. д., щоб сяк так нагодувати міста. А колгоспники-невільники гинуть з голоду і починають утікати з колгоспів. Щоб рятувати положення, Сталін видав у другій половині 1930 року заказ примушувати селян вступати до колхозів і позволив тим селянам, які хочуть виступити з існуючих уже колгоспів, відібрати назад живий і мертвий інвентар, який вони дали до колгоспу при вступі до нього.

В дійсності такий дозвіл виступати з колгоспу і відбирати внесений там інвентар не міг бути масово виконаний, бо інвентар найчастіше вже знищився в колгоспі, або хоч іще був, то його не хотіли віддавати селянам задля браку власного, колгоспного. Вправді між 1930—1931 рр. зазначується сильніше рух покидання колгоспів, а навіть розвязування деяких із них, але вже в слідуючім році зачинається наново збільшати число колгоспів і устають виступлення з них. Причина того на око дивного явища є та, що селяни, котрі виступили з колгоспів, ані не могли без інвентаря загосподарюватися, ані не могли ніде, в містах, чи фабриках знайти зарібку. Котрий не згинув у даремнім пошукуванні за працею, той з конечности вертався до колгоспу.

А тепер дещо про спосіб технічно-аґрономічного зорґанізування і спосіб ведення колгоспів. Основними засадами орґанізації колгоспів є т. зв. „бриґада“ й „акордова праця“. Значиться, колгоспи зорґанізовані на лад промислових фабрик. Така бриґада складалася з кількох соток, а навіть тисячів рільних робітників, колишніх селян, які під наглядом „бриґадира“ виконують ріжнородні хліборобські праці. Показалося, що такі великі гурти робітників виконують працю дуже лихо, недбало й ліниво. Відповідальність за скількість

і якість праці була в такім великім гурті ніяка. Тому появився в 1932 р. указ, що бриґада могла складатися найвище зі сто робітників під проводом бриґадира. Зновже бриґада розпадається ще на „звена“ по кілька, найбільше по кільканадцять людей, під проводом полевих наглядачів.

Така зменшена вже „бриґада“ дістає до цілковитого оброблення від сіву до жнива означену частину колгоспного поля. Оттак „бриґадир“ став у дійсності тим, чим був перед революцією панський економ, який дозирав і був відвічальний за працю на однім із панських фільварків. Так селяни стали справжніми двірськими робітниками-пролєтарами, але з тою ріжницею, що панську роботу на лані могли колинебудь, по своїй волі покидати й шукати собі зарібку деінде. Робітник на колгоспі це справжній невільник. Він не може свобідно покинути працю на колгоспі без згоди управи колгоспу, бо не прийме його на роботу ніякий інший колгосп, ані ніяка фабрика. Взагалі нинішній колгоспний робітник недавній ще власник-селянин, не може знайти ніякої праці в цілім совітськім царстві, коли не має документу, що його відпустила на волю управа колгоспу.

Що більше! Бачимо, що управи колгоспів відпускають своїх робітників, колгоспників за оплатою іншим совітським, себто державним фабрикам, чи навіть копальням вугля чи інших земних копалин. Значить, що вони ведуть зарібкову торговлю силою своїх колгоспників, мов справжніми невільниками-рабами. Кожний поодинокий колгосп є вправді самостійною вирібничою (продукційною) одиницею, але орґанізаційно, під оглядом технічно-хліборобським є в цілковитій залежності від приказів численних і ріжнородних большевицьких установ.

Ціла хліборобська праця в колгоспі відбувається на основі пляну і порядку, виробленого численними комісаріятами і комітетами. — Загальні і подрібні пляни хліборобських робіт для кожного колхозу установляє уряд і большевицька (комуністична) партія. На місці, в колхозі, надіслані згори пляни йдуть лише формально під наради загальних зборів колхозників, бо в дійсності пляни установлені большевицькою владою, мусять бути в колхозі точно виконувані. За їх виконання відповідають згори надіслані управителі колхозів, без винятку комуністи.

Понижче подаємо схему орґанізації колгоспів та їх звязання з партійними урядами. Схема дає ясний образ цілковитої технічної та політичної залежности[4]).

Крім виказаних у понижчім зіставленню орґанів і установ, які мають голос на хід справ і праць у колгоспах, є ще надзвичайні комісії і комітети, які мають нераз рішальний голос у колгоспах та побирають від них заплату чи удержання в натурі. Особливо багато є жнивних комітетів і комісій.

Цілий змисл тих численних і ріжнородних установ, які мов сильні кліщі стискають зі всіх сторін кожний поодинокий колгосп, це змусити селянство віддати як найбільшу частину хліборобських плодів-виробів не лише на прокормлення цілого величезного большевицького бюрократичного апарату, війська та фабричного проле-

---

[4]) Dr. F. Mentzel: Arbeitsverfassung und Arbeitsverteilung in der russichen Kollektivwirtschaft. 1935. Berlin.

Організація колгоспів та їх звязання з партійними і державними урядами.

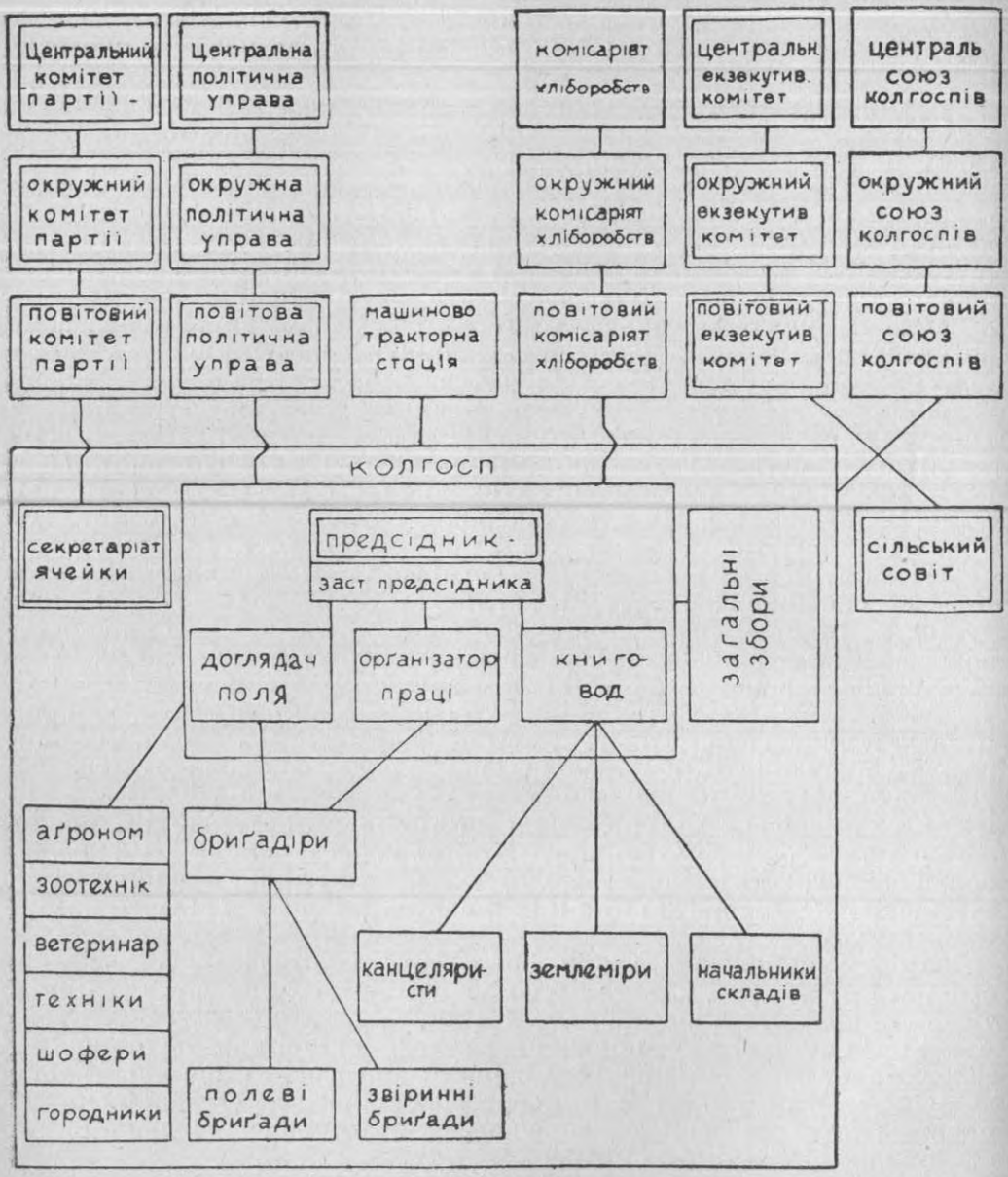

таріяту, але також видерти з колгоспів як найбільше з тих рільних плодів на вивіз за границю, щоб узискати грошеві засоби на розбудову фабричного, майже виключно воєнного промислу. Але мало того! Невільнича праця селянства в колгоспах і такаж сама невільнича праця міліонів селян-вязнів у численних таборах примусової праці має скріпити большевицьку владу та дати їй ще й матеріяльні підстави до ведення комуністичної аґітації поза границями

большевії у всіх краях цілого світа, щоби приспішити і спричинити світову комуністичну революцію.

Дуже докладні обрахунки, переведені на підставі большевицьких урядових джерел згаданим вище Др-ом К. Міхаелем у його наведеній праці, виказують, що приміром на 1933 рік большевицький уряд лишив на цілорічне прокормлення колгоспників усього пересічно 1.43 метричного сотнара на голову. Є це правдива голодова пайка, бо відомо, що середно треба бодай 2 $^1/_2$ метричного сотнара на рік і на голову. Нема сумніву, що навіть тих 1.43 метр. сотнара на рік і на голову, які виходять з большевицької статистики, значно прибільшені, бо точність і правдивість большевицької статистики має вже свою утривалену марку: вона сущна брехня. Всі большевицькі розпорядки, які відносяться до розділу колхозного збіжжя, як також усіх інших хліборобських продуктів, постійно і з великим натиском зазначують, що перше мусить бути віддана для держави згори призначена скількість збіжжя, а щойно тоді, можна призначувати решту на всякі потреби колгоспу, а накінець також на прокормлення колгоспників.

Розпорядком уряду з дня 7.VII. 1930 р. визначено осьтакі скількості збіжжя зі жнива для держави: Україна має дати 35% свого урожаю, північний Кавказ (Кубань) 33%, Крим 28%, осередня чорноземна московська область (тільки!) 25% і т. д.

В 1932 р. установив большевицький уряд постійну державну комісію для означування урожаю при Раді Народніх Комісарів СССР. Головою тої комісії іменовано Осінського (жида), заступником Брюхомова (москаль) — а в склад її входили Яковлев (Епштайн) жид, комісар хліборобства Юркін (жид), комісар для совхозів.

Ця осередня жнивна комісія підлягає безпосередньо Раді Народніх Комісарів у Москві й Центральному Комітетові Комуністичної Партії. Їй підлягає 285 окружних комісій. Окружні жнивні комісії підлягають безпосередньо центральній жнивній комісії в Москві, тож є вони цілком незалежні від якоїнебудь місцевої большевицької установи. Для кожної „союзної“ республики іменують ще інспектора осередньої жнивної комісії з дуже широкими повновластями. Зарівно осередня жнивна комісія в Москві, як також окружні комісії мають до помочі багато урядовців-спеців для оцінювання урожаїв, ведення статистики і канцелярщини. В цілій большевії є понад 20 тисяч самих урядовців тих жнивних комісій. Кошти удержання жнивних комісій покривають колгоспи. За забране збіжжя держава платить, та яка це заплата, про те нижче. Завданням жнивних комісій є витягнути для держави з сов(кол)госпів і одиничних хліборобів як найбільше збіжжя для держави, без огляду на потреби хліборобів.

Головним завданням жнивних комісій є означити простір обсіяної площі поля, як також означити видайність обсіяного поля з гектара.

Комісії переводять: 1) контрольні поміри обсіяної поверхні поля в гектарах; 2) контрольні обрахунки видайности (урожайности) на пні, т. зв. „метровки“; 3) контрольні пробні обмолоти. Розуміється, що ті всі пробні поміри й обрахунки видайности урожаїв є лише пересічні й переводять їх так, щоб вибрати від хліборобства визначену згори в Москві „пляново“ потрібну державі скількість збіжжя.

Зправила кожного року визначує влада зависоку скількість збіжжя, яку мають віддати державі сов(кол)госпи і, розуміється, також одиничні господарі. Кожного року йде завзятуща боротьба між комісіями й управами сов(кол)госпів. Їхні управи стараються доказати, що комісійні оцінки урожаїв є зависокі, що вони не можуть віддати стільки збіжжя державі, бо лишиться в колгоспах і совхозах або замало, або й нічого на будучі засіви, на прокормлення колгоспників та домашніх звірят. Боротьба загострюється нераз до тої міри, що жнивні комісії арештують не лише поодиноких членів управи сов.-чи колгоспів, але навіть засуджують їх на „найвищу міру пролєтарської справедливости", себто попросту на розстріл.

Рівночасно ведуть боротьбу зі жнивними комісіями самі колгоспники, викрадаючи ріжними способами збіжжя з поля, з колгоспних шпихлірів та віддане вже збіжжя з большевицьких маґазинів.

Про способи тої боротьби писали досить багато наші часописи, так що тут нема потреби про це писати. Зате хочемо тут звернути увагу на рафіноване ошуканство і визиск, якого допускаються жидобольшевики, видираючи збіжжя від свого хліборобства, не лише на хліборобах, але також на своїх пролєтарах, фабричних робітниках і мешканцях міст.

Цей нечуваний визиск наглядно видно ось на такім зіставленню[6]): Уряд платить хліборобству за 1 кґ. пшениці 6.05—9.75 копійок, а продає 1 кґ пшеничного хліба по 90—160 копійок! Уряд платить за 1 кґ. жита 4.15—6.25 копійок, а сам продає 1 кґ. житного хліба по 60—150 копійок! Відомо, що мельники й пекарі мають дуже високі зарібки й зиски, коли можуть продавати хліб по ціні два рази вищій, як заплатили за сире зерно.

В дійсності ціни за хліб у совітських містах є ще вищі, бо совітські державні крамниці, а там є лише виключно такі, продають пшеничний бохонець хліба, який важить 500 ґрамів, по 500 копійок!

Відомо, що в совєтах є також свобідний ринок, хоч правда дуже обмежений. Там платили пересічно в 1933 р. за 1 фунт хліба 6 рублів у весняних місяцях, а в місяці червні навіть 7 рублів, отже стільки, скільки платив большевицький уряд за цілий метричний сотнар пшениці!

Є це прямо рафінований експеримент масового визиску селянства і робітництва, для здобуття засобів на удержання влади в державі та на ширення комунізму в цілім світі при помочі Комінтерну. На підставі звітів жнивної комісії устійнює большевицький уряд річний розрахунок (білянс) збіжжя в цілій державі. Той розрахунок є кожного року недійсний, нереальний. Його вислідом є постійне явище голоду серед сільського населення. Для приміру візьмемо річний збіжевий урядовий розрахунок за 1933 рік[7]). Уряд обрахував, що в цілій державі на 1932/33 р. засіяно було 101,351.500 га. Видайність гектара означив на 8·8 метр. сотн., отже всього збіжжя мало би бути зібраного 89,652.300 тон.

Це числа цілковито нереальні, як свідчать про те голоси самих большевицьких урядовців, а то з таких причин. 1) В дійсності не обсіяно такої площі, як подає уряд, бо ані не було стільки насіння, ані не було стільки механічної робучої сили, щоб можна

[6]) Dr. Menzel op. cit. стор. 137.
[7]) Dr. Michael: Agrarpolitik in der Sowietunion.

управити таку площу орної землі. Таку засіяну площу подали були весною колхози, щоби добре себе записати в уряді. 2) Навіть колиби дійсно обсіяно вище поданий простір землі, то до жнив прийшло багато менше простору з причини величезного захопчення ланів і великого розмноження ростинних і звіринних шкідників та дуже лихої й недбалої управи. 3) Видайність гектара обраховують самі большевицькі статистики-комісарі на 5—6 метр. сотнарів з 1-го гектара. Отже колиби навіть приняти, що жниво було на просторі 101,351.500 га, то ціле жниво не могло дати більше як 50.7—60.8 міліонів тон зерна, отже середно не можна вище оцінювати цілого жнива, як лиш на около 55 міліонів тон.

Зіставлення розділу жнива.

р. 1933	Жниво, як його обчислив уряд	Приблизне дійсне жниво
Жниво	89.65 міл. тон	55.00 міл. тон
Часть для держави	22.59 міл. тон	20.00 „ „
На насіння	12.00 „ „	9.00 „ „
На корм для коней і худоби	13.00 „ „	8.00 „ „
Лишається для селян колгоспників	42.06 „ „	18.00 „ „

Отже згідно з виказами уряду мало би було остати на виживлення сільського населення 42.06 міл. тон зерна. Приймаючи 125 міліонів душ сільського населення, випало б на душу по 3.33 метр. сотнарів, значить випадало би на кожну душу населення дуже обильно зерна, навіть більше, як є дійсна потреба. Перед війною, на областях колишньої Росії, випадало на прокормлення населення 2.78 мет. сотнарів. Самі большевики обчисляють, що в літах 1925—1927, до часів „Непу“, коли селянам ставало хліба, спожиття виносило на душу і на рік лише 2·29—2·39 метр. сотнара. А тут нагло показалося з большевицьких обрахунків, що 1933 р. на голову сільського населення випадає аж 3.33 метр. сотнара! Отже мало що не 1 метр сотнар понад дійсну потребу. Колиби так справді було, то як зрозуміти, длячого ціле селянство в Совітах так сильно противилося, коли большевики забирали від нього тих 22.59 міліонів тон, які по обрахунках уряду належало віддати державі?

Большевики мусіли просто насильно видирати від селян колхозів кожний кільоґрам зерна. День і ніч мусіли осібні піші й кінні узброєні сторожі, а навіть літаки, пильнувати ланів дозріваючого збіжжя, а тим більше збіжжя вже вижатого, змолоченого і зложеного в складах.

До пильнування ланів і готового збіжжя вживано відповідно приучених собак, а навіть десятки тисячів „безпрізорних“ дітей, т. зв. „легку“ жниву кавалєрію. Десятки тисячів селян, приловлених на

крадежи збіжжя на ланах, на токах при молоченню, або в збіжевих складах, покарано довголітніми вязницями, висилкою на примусові роботи, або й навіть їх розстрілювано. Ясно, що того завзятого спротиву селянства й усіх тих страхіть у часі жнив і достави збіжжя державі не було б, колиб селяни виділи, що їм держава лишить такий надмір збіжжя на прокормлення! Отже большевицька урядова статистика, яка виказала урожай збіжжя в 1933 р. у висоті 89.65 міл. тон, є чистою фантазією. Нема сумніву, що урожай був коло 55 міл. тон. Але знов певна річ, що большевики стягнули з нещасних колхозників і одиничних хліборобів визначену скількість збіжжя себто 22.59 міл. тон, а певно ще й багато більше. На підставі певних большевицьких джерел можна ствердити, що зі стягненої скількости збіжжа (зі заготовки) вжила держава 1) 10.9 міл. тон на прокормлення міського і фабричного населення; 2) 1.9 міліонів тон продано за границею; 3) лишилося 7.6 міліонів на запас, певно як запас на випадок війни. А для сільського населення лишилося всього на всього на голову 1.43 метричних сотнарів на рік на голову! Є це голодова пайка, навіть на випадок, якби справді кожний селянин дістав тих 1.43 метр. сотнара. В дійсності мусіло селянство дістати значно меншу скількість зерна на прожиток, бо годі подумати, щоб дуже численна адміністрація кол- і совгоспів була така гуманна та вдоволялася таким самим голодовим пайком хліба. Цеж зправила чужі люди, нічим не звязані з місцевим населенням! Вони не лише що цілком певно обильно черпали на власне прокормлення з колгоспних запасів зерна, але й провадили ним задніми дверми широку торговлю, як про це свідчать численні арештування урядовців колгоспів з причини крадежей і надужить.

Так було не лише в 1932/33 р. Так було й є від часу примусової колєктивізації аж по нинішній день. А які вигляди на будучність? Не можна нічого іншого сподіватися для нашої нещасної Придніпрянщини, як тільки постійного голоду, як тільки постійної завзятої боротьби селянства з большевицькою владою за хліб. Як наслідок того мусить колись остаточно прийти заваленння всієї большевицької господарської системи в СССР.

А можемо сподіватися упадку цеї системи ось на такій підставі: Всі познаки вказують, що колгоспи і совгоспи з кожним роком щораз більше орґанізаційно занепадають. Вони сіють щораз гірше насіння і все гірше управляють землю, бо їх окричані трактори і комбайни наслідком лихого виробу можуть ледве виконати одну третину призначеної праці. Нема найменших виглядів, щоб кол-і совгоспи могли доповнювати бракуючу механічну (машинову) силу робучою худобою, особливо кіньми. Як відомо, большевики винищили свої кінські стада і нема надії, щоб вони могли їх відновити в своїх кол-і совгоспах.

Отже щораз більше занепадає механічна управа, а з нею паде врожайність землі, і то тим більше, що землю навозять недостаточно. В додатку кожного року збільшується захопчення землі. Нині вже в деяких, і то власне найурожайніших сторонах українського чорнозему, захопчення таке велике, що в хоптах кожного року цілком пропадає засів збіжжя. Хопти творять формальні ліси, де ховається кінь з їздцем і де починають розмножуватися степові сусли в таких масах, що нищать цілковито засіяне збіжжя. Навіть

починають уже появлятися в тих безмежних захопчених степах стада степових вовків, які стають загрозою сусідніх колгоспів та сіл.

Таким чином наша Придніпрянщина, яка славиться на ввесь світ найурожайнішим з природи чорноземом, уже в значній мірі перемінилася в дику степову пустиню, на якій коротають свій нещасний вік виголоджені останки українського селянства.

Остаточний рахунок (білянс) божевільного жидобольшевицького земельного ладу в Україні є просто жахливий. Селянство наддніпрянської України жиє постійно на голодовім пайку, бо большевики полишають йому із кождоразового жнива в найліпшім випадку лише половину того збіжжя, що конечно потрібне до життя. Рік 1932/33 був роком урожайним. Большевики оголосили його роком надзвичайно урожайним (рекордовим), а все таки селянство голодувало. Чогож іншого можна надіятися в будуччині?

І так совітська влада з року на рік не буде могла видирати з сов- і колгоспів, як також від одиничних потрібної скількости збіжжя на прокормлення свого міського населення, а передовсім війська, поліції й робітництва. Селянство буде вигибати голодовою смертю, бо як виказано, лишають на прожиток ледве половину потрібного збіжжя. Большевики заповіли, що в 1938 році вже не буде в Україні ані одного самостійного селянина. Всі підуть добровільно в колгоспи.

Можливо, що так станеться, Але є майже певним, що божевільний жидо-марксо большевицький лад мусить завалитися вже в найближчім часі, бо ні колгоспи, ані совгоспи не будуть в силі виживити також війська і міського населення. Це буде хвиля, коли той лад завалиться. На ту хвилю не прийдеться вже довго чекати. Чейже большевики не можуть з року на рік спроваджувати з заграниці десятки міліонів тон збіжжя на прокормлення свого війська та коло 42 міліонів свого міського населення, бо селянство мусіло б вигинути на голодовім пайку голодовою смертю продовж найближчих років, а сов- і колгоспи, разом з попсованими тракторами і комбайнами, перестануть просто існувати. Правда, большевики вже наблизилися до поставленого завдання: знищити селянське одиничне господарство, а з тими також селянський стан і завести фабрики хліба, (сов- і колгоспи), але рівночасно наблизили вони хвилю упадку не лише кол- і совгоспів, але цілком певно також цілого божевільного суспільного і політичного большевицького устрою.

Прихильники большевиків вказують, що починаючи від 1934 р. зміняється наставлення большевицької влади в користь селянства. Доказом такої зміни має бути дозвіл уживання $^1/_4$ — $^1/_2$ гектара землі для кожної селянської родини на власну потребу. Дозволено також селянам держати „на особисте ужиткування“ одну корову, двоє телят, кілька свиней, кільканадцять курей і кріликів. Такий дозвіл не є ніяким доказом, що большевики завертають з дотеперішньої дороги і що звільна привернуть селянську власність і селянське одиничне господарство. Перш усього треба знати, що тих $^1/_4$ чи $^1/_2$ гектара дають селянам в ужиткування, а не на власність. Навіть дозвіл держати корову й інші домашні звірята дали тільки на особисте ужиткування. Отже ця корова, чи інші домашні звірята не є власністю селянина, тільки, на особисте ужитку-

вання. Значиться, неправдою є, неначебто большевики зачали помалу привертати приватну, особисту власність. Таке зарядження це немов другий ленінівський „Неп“, тільки в значно менших границях. Даючи селянам дозвіл на ужиткування поля й худоби, не змінили вони рівночасно ні одного свого засадничого земельного закона, не змінили також ні одного поліційно-адміністраційного розпорядку, виданого для примусового переведення колєктивізації одиничного селянського господарства. Навпаки, видко, що большевики намагаються в послідних літах закріпити й поширити всі зарядження й установи, які заведено задля цілковитого поневолення селянства, насильно зігнаного в колхози. Особливо поширено обсяг власти політвідділів, які є при кожній машиново-тракторній стації. Вони є нічим іншим лише найзвичайнішими станицями „ГПУ“. Саме в 1934 р. скріплено становище політвідділів при тракторних станицях й тим способом, що вони стали орґанами комуністичної партії і їх приділено до партійних окружних комітетів. Кожний управитель „політвідділу“ при машин.-тракторній станиці став заступником директора стації, з дуже широкими поліційними уповажненнями.

Причини, задля яких большевики позволили селянам на одиничне уживання $^1/_4$ — $^1/_2$ гектара землі та дозволили держати домашні звірята, були в дійсності ось такі.

Колгоспи й совгоспи виробляють (продукують) щораз то менше збіжжя, а жидо-большевики потребують його щораз більше, бо нерільниче населення побільшується. Мимо загостреного терору, большевикам приходиться щораз тяжче видирати з колхозів потрібну скількість поживи, але всетаки мусять лишати колгоспникам бодай голодову пайку кожнорічного урожаю зерна. Отже відступаючи колгоспникам $^1/_4$ чи $^1/_2$ гектара поля на родину, вони хочуть тим способом зменшити скількість зерна, яку всежтаки мусять їм лишати на поживу. До того нема від уряду ніякого акту, який запевняв би колгоспникам на будучність ужиткування виділеного поля, чи городу. Такий дозвіл певно буде відкликаний в тій хвилі, як лише большевики зачнуть підозрівати, що тою дорогою колгоспники зачинають багатіти, ставати буржуями-кулаками.

Так уже було з ославленим ленінівським „Непом“. Ленін приказав позволити селянам, які в той час ще господарили кожний на своїм, продавати збіжжя та всі інші вироби свого господарства, на вільнім ринку. Але, як тільки большевики побачили, що селяни зачинають двигатись з господарської руїни, зараз відкликали дозвіл продавати на вільнім ринку та взялися терором заганяти селян до колгоспів. Тоді сказав Ленін: Неп, це час передишки, щоб ми набрали сили до дальшого скоку вперед, себто до колєктивізації селянської землі.

Так теж мається справа з дозволом держати домашні звірята. Той дозвіл дали большевики не з огляду на добро селян-колгоспників, але з цілком іншої причини.

Відомо, що селяни тільки під примусом віддавали свої домашні звірята до колгоспів. Оскільки лиш було можливо, то селяни вирізували свої домашні звірята, навіть здорові, робучі коні, щоб тільки не дати їх даром для колгоспів. Такого масового, однозгідного вирізування селянської худоби і коней, большевики не сподівалися. З початку вони ту болючу для них справу промовчували. Заговорив про

неї „сам“ Сталін щойно в 1934 р. на зїзді комуністичної партії і подав ось такі урядові дати[1]).

Було в роках	1929	1930	1931	1932	1933	міліонів штук
Коней	34·0	30·2	26·9	19·6	16·7	
Худоби	68·1	52·5	47·2	40·7	38·6	
Овець і кіз	147·8	108·8	77·7	52·1	50·6	
Свиней	20·9	13·6	14·4	11·6	12·2	

Коли зважити, що большевики це мистці в орудуванні статистикою, то й тут можна приняти, що втрата домашніх звірят була багато більша. Зменшування числа домашніх звірят іде дальше невпинно, бо колгоспники не хочуть доглядати і плекати колгоспних домашніх звірят. Особливож гинуть коні в колгоспах з недостачі пашні, й догляду та з надмірної праці.

Наслідком такого катастрофального зменшування числа худоби, свиней і овець дається сильно відчувати в містах недостача мяса, товщів і молока. Даючи дозвіл колгоспникам держати у власних осібнякових господарствах домашні звірята, сподіються жидо-большевики склонити селян помножити число домашніх звірят і тим способом зменшити дуже діймаючу недостачу звіринних продуктів у містах.

Зі сказаного ясно, що нема підстави сподіватися зміни дотеперішнього стану земельного питання на Придніпрянщині. Чейже большевики добре розуміють, що марксівський соціялістично-большевицький лад, який удалося їм насильно завести, тільки тоді може вдержатися, коли буде вдержана основна вимога, себто вивласнення всіх власників та удержавлення всіх засобів продукції, а передівсім, і то головно, удержавлення землі через вивласнення селянства. А дозвіл управляти одинично дещо поля і держати кілька штук домашніх звірят є тільки звичайним большевицьким скоком у бік, щоби впровадити людей у блуд надіями на кращу долю і тим чином бодай дещо злагіднити крайно ворожий настрій селянства до влади. Чейже також і большевики мусять під цю хвилю рахуватися з настроями сільського населення з огляду на недалеку можливість війни.

Доля колгоспного селянства на підставі всього сказаного є невисказано жахлива. Вона хіба дасться порівняти з долею муринів, рабів-невольників колишніх американських фармерів. Треба зрозуміти, що нинішні селяни-колгоспники є справжніми невільниками большевицької держави, бо вони прикріплені до колхозу і не мають змоги, ані права власновільно його покидати.

Коли большевики щойно зачинали зваблювати до колгоспів добровольців, то кричали, що кожний член колгоспу буде брати для себе з прибутків колгоспу відповідно до своїх спосібностей і до своєї потреби. Але згодом, коли жидо-большевики зачали насильно (терором) заганяти селян до колгоспів, тоді виставили вони клич Леніна: „Хто більше працює, той більше дістає!“

Такий клич у практиці є нічим іншим тільки звичайною, „акор-

[1]) „Известия“ з дня 9. I. 1934.

довою працею“, працею „на штуки“. Проти такого способу винагороди за працю кричали всіма голосами й у цілім своїм аґітаційнім письменстві всі соціялісти, довоєнні й післявоєнні. Вони представляли акордову винагороду за працю як нелюдський, кровопійний визиск робітників капіталістами. Колиж тим соціялістам пощастило дійти до влади в б. царській Росії, тоді вони відразу завели у всіх удержавлених фабриках працю на акорд, а в останніх часах навіть т. зв. „стахановщину“. Таксамо завели вони в колгоспах акордову працю! Лиш короткий час платили вони колгоспникам за день праці, бо скоро завели заплату за т. зв. трудодень*). За 1 трудодень установлено пересічно ціну одного рубля. Трудодень триває урядово 8—10 годин, але в дійсності працюють колгоспники від „сонця до сонця“ під доглядом „бриґадірів“ і полевих наставників. Як відомо, в хліборобстві праця дуже ріжнородна. Ріжні роди праці вимагають неоднакової робучої вправи і сприту. Також відвічальність за виконану працю ріжнородна. Видано багато розпорядків, які мають уладити „заплату“ за трудодень. Основний розпорядок вийшов у 1930 р. з підписом жида Яковлева (Епштайна), що аж донедавна був комісарем хліборобства. Подаємо тут для приміру. Трудодень це:

1) оранка двоскибовцем	2 коні	0.9—1·9 гектара
2) оранка односкибовцем	2 коні	0·5—0·8 гектара
3) сівалкою 11 рядковою	2 коні	4—5 гектарів
4) кормлення, чищення стайні — направи упряжі	10 коней або 20 волів	
5) сапання буряків, соняшника кукурудзи	одноразово	0·11—0·14 га
6) кошення збіжжя		0.33—0·5 га і т. д.

Коли робітник не виконає приписаної трудоднем праці, тоді йому відтягають від повного трудодня якусь частину. Ось примір: трудодень при роботі 11 рядковою сівалкою виносить 4 гектари. Колиж робітник засіяв тільки 3½ гектара, тоді йому відтягають з 1 рубля по такому взірці: 100 копійок × 3·5 гектара = 87·5 копійок, отже робітник дістане лиш 87·5 копійок.

Потворено ще ріжні розряди (катеґорії) праці й означено її вартість у трудоднях. Ось приміром: 1 розряд: легка праця, як обертання сіна, візник при конях у часі звоження збіжжя і т. д. — рахується за цілий робучий день лиш 0·75 трудоднів.

3 розряд: тяжка праця, як викопування з землі буряків, кошення рукою, або косаркою і т. д. — рахується один робучий день за 1·25 трудоднів.

7 розряд: машиніст-шофер при тракторах, комбайнах рахується один робучий день за 2 трудодні і т. д. і т. д.

Предсідник колгоспу, книговоди й інші службовики дістають цілком іншу винагороду. Для них рахується кожний робучий день 1—1·5 трудоднів з тим, що їм числиться в рік 300—450 трудоднів. Між тим для колгоспників-робітників річно пересічно тільки 100—110 трудоднів. Крім того члени управи колгоспу побирають ще сталу місячну винагороду в грошах, 30—60 рублів. На добавок члени управи мають право побирати з колгоспу масло, мід, сир, мясо по державних цінах. Такого права не мають колгоспники-робітники.

*) Цей обрахунок подаємо за вище наведеним твором д-ра Менцля.

Члени управи колгоспу мають першенство до купування товарів зі складу місцевого державного склепу-„кооперативи“. Впрочім колгоспники не мають готівки на купно в склепі. Такі обрахунки для соток і тисяч робітників, які є в однім колгоспі, виконують „книговоди“, звичайно малограмотні люди, що очевидно виходить на шкоду бідного робітника. Але в практиці показалися такі „трудодні“ дуже часто нездійснимими, бо остаточно річні обрахунки звичайно виказували, що нема стільки доходу, щоби платити робітникам у відношенні 1 рубель за тиждень. Длятого остаточно впроваджено інше мірило, а се іменно „одиницю праці“. „Одиницю праці“ обраховують щойно при кінці рахункового року в той спосіб, що ділять загальний дохід цілого колгоспу через скількість робучих днів, трудоднів. Тоді має вийти отся „одиниця праці“, яку дістає колгоспник. Не дістає він цілого свого річного заробітку в рублях, бо продовж року він побирав наперед харчі на поживу для себе й родини, або їв зі спільної кухні. Ясно, що навіть на випадок, коли колгоспник не проїв цілої своєї заслуженини, то не багато виплатять йому совітськими рублями. А відомо, яку маленьку силу купна мають совітські рублі.

По думці розпорядків і приказів большевицької влади мусять колгоспи ділити кожнорічний збір збіжжя ось так:

(В Україні) 1) для держави мусять віддати 35 відсотків кожнорічного збору.

2) для машиново-тракторних стацій 25% збору;

3) для колгоспників 25% збору;

4) решта на насіння, запас, сплату довгів і т. д.

Держава мусить стягнути з колгоспів кожного року, без огляду на урожай, хоч би при помочі найбільшого насильства, 20—22 міліонів тон на виживлення міського населення разом з військом і поліцією. Вона видирає цю скількість збіжжя навіть на випадок недороду, навіть не лишаючи колгоспам зерна на поживу, на оброки для коней та на насіння. Виживлення міста, війська та поліції це справа конечна для держави — селянин-колгоспник може терпіти голод, або й масово мерти з голоду! Як сказано, — большевики рахують на те, що селянство в колгоспах буде рятуватися тим, що збере з тих $^1/_2$—1 гектара землі, яку влада нібито великодушно позволила осібнякові ужиткувати. Але показалося, що нещасні колгоспники не мають змоги вповні користати з тих маленьких наділів землі задля браку насіння, навозу та часто також неможливости зорати поле. А корови та дрібні домашні звірята також по більшій части є лише мрією, бо поперше коров нема де купити, подруге нема грошей на купно, а вкінці нема для них паші.

Селяни, які доси не далися затягнути до колгоспів, платять для большевицької держави багато більші податки не лише в збіжжю, але ще й грішми. Осібно мусять колгоспи давати державі данину в натурі з виробів звіринного господарства, по цінах у десятеро (або й більше) нижчих у порівнанню до цін, які є на вільній торговиці.

І так колгосп має давати мяса річно від кожної корови й теляти 30 кґ; від кожної свині 120 кґ; від кожної вівці й ягнятка 8 кґ; молока 80—110 літрів. Або замість 25 л. молока 1 кґ. масла, або 8 кґ. сира. На жаль не можемо подати точної ціни (в рублях), що її платить держава за продукти звіринного колхозного господарства.

Закінчення

В отсій короткій праці старалися ми подати можливо повний і ясний образ земельних відносин, які завели жидо-большевики в Україні. Образ вийшов сумний. Українське громадянство попало в неволю, якої не знає дотеперішня історія людства. На нещасній Придніпрянщині панує своєрідний марксівсько-соціялістичний капіталізм, який при допомозі жахливого військово-поліційного терору нищить фізично придніпрянське селянство. Доси згинуло від голоду, заразливих хоріб та на примусових роботах не менше як $^1/_4$ селянства, себто коло 10 міліонів селян. Нині ще жиючі селяни коротають своє нещасне життя в голоді і холоді.

Література

До написання цеї статті користувався автор ось такими джерелами:

Артименко: Організація колєктивного господарства. Харків 1926.

Гонтар: Сільське господарство на Україні на 15-тиріччя жовтня.

Красноярський: Сільсько-господарська політика радянської влади, а колєктивний рух на Україні. Харків 1930.

Малий: Основні засади організації праці в колгоспах 1930.

Резников: Сільське господарство України та пятилітній плян його розвитку.

Боднар: Соціялістична реконструкція сільського господарства.

Организация хлебозаготовок на Украине. Харьков 1929.

Дицяк П.: Розподіл прибутків в колгоспах. Київ 1929.

Dr H. E. Menzel. Arbeitsverfassung und Ertragsverteilung in der russischen Kollektiv-Wirtschaft. Berlin, 1935.

Dr K. Michaelis: Die Agrarpolitik der Sowietunion und deren Ergebnisse. Berlin 1935.

Від Редакції: З новіших праць про ту саму справу, як відомо Редакції, є ще в українській мові книжка О. Мицюка п.н. „Селянство й економіка большевизму“ та в російській мові книжка С. С. Маслова п. н. „Колхозная Россія“. Варшава 1937.

Др. Маркіян Дзерович

ВИКОВУЙМО НОВИЙ ШЛЯХ!

В 1877 р. відомий дослідник фізики й фізіольоґії Герман Гельмгольц промовляв до авдиторії такими словами: „Наша ґенерація терпіла від спіритуалістичної метафізики, а назріваюча ґенерація мусітиме стерегтися матеріялізму“.

Одинадцять літ передтим, видав німецький фільософ Фрідріх Альберт Лянґе „Історію матеріялізму“, в якій дійшов до висновку, що матеріялізм не як метода наукової праці, лиш як світогляд — не має рації існування.

Та не зважаючи на так ясно поставлені тези й очеркнення поглядів учених на матеріялізм як на світогляд, бачимо безупинне поширювання цього блуду від стокількадесяти років аж по наші дні. Дійшло навіть до того, що на власні очі бачимо монтування большевицької держави саме на зразках чисто матеріялістичного світогляду.

Це дивне, але й не менш правдиве, що фальшиві і науково нестійні фільософічні преміси, які 150 літ тому признано хибними, проте створили велику епоху для людства.

Те все, що діється на світі, на суспільному, політичному, моральному секторі, все лихо, увесь траґізм сучасної хвилини відчуває ціле людство й кожна людина зосібна. Ціле це терпіння людства, що метушиться безрадно й шукає виходу зі страшного матеріяльного гнету і недостач, є консеквенцією хибних заключень, що позволили матеріялізмові, як методі наукового досвіду вирости до величини світогляду, що заволодів немов би няйтяжча психоза душею та серцем людей. Доки не наступить отверезіння, заки люди не зрозуміють, що треба направити й діяметрально змінити психічні заключення світогляду, щоб він став життєдайним, так довго не може бути ніякої поправи сучасного лиха.

Навіть тоді, коли люди по добрій волі не зрозуміють панування блудної фільософічної системи й не змінять її на нову ідеалістичну, надійде час володіння цеї останньої понад голови всіх. Але тоді прийде до слова цей новий світогляд по руїнах і згарищах сучасної культури й цивілізації, що є видимим і для невдоволених мас одиноко вловимим виновником істнуючої нужди.

Аналізуючи сучасність, доходимо до спрецизування запиту: чому християнський, а зосібна католицький світ допустив до того, що понад його високі етичні ідеї та найповніший і одиноко раціональний світогляд, опертий на християнській моралі, перекотилися бурі матеріялізму, що доводить на наших очах до повороту поганства?!

Відповідь на це питання нелегка. Одним із перших, що передбачили немов віщим оком хід подій, був Папа Лев XIII (1878—1903), що зачав звертати увагу на зло, яке пливе з матеріялізму як зі світогляду, котрий перечеркує зовсім підстави християнської етики. Помалу й дуже несміливо являлися разураз голоси ідеольоґів християнізму, зосібна католицизму, що не дасться подумати на дальшу мету співіснування серед людства двох світоглядів, що себе взаїмно виключають.

Не придались нінащо голоси перестороги, бо людство пяне здобутками матеріялізму як наукової методи не запримітило, що поринає щораз глибше в матеріялізмі як світогляді, а він всеціло охоплює усі прояви життя, намагаючись убити цілковито всі відрухи людської душі.

Помалу витворився такий дивний стан, що в часі, коли теоретики фільософії, теоретики католицизму та християнізму давно бачили матеріялістичний світогляд як похоронений, безмірна більшість провідників сучасного людства безкритично поринала в матеріялізмі, намагаючись при тому або творити згори засуджену на невдачу сімбіозу поміж християнізмом та матеріялізмом, або віддавалась зовсім пасивно розростові матеріялізму, падаючи щораз більше в реліґійний індиферентизм. І ще нині, коли бачимо, до чого мусить довести матеріялізм як світогляд, себто до воюючого й здобуваючого безбожництва, находимо велику масу хрещених людей, що не бачать ні для себе, ні для своїх дітей ніякої в тому небезпеки!

Вміру, як здорово думаюча частина людства почала здавати

собі справу, що мусить дійти до заломання сучасної доби матеріялізму дорогою найтяжчих переворотів, — стала продумувати над направою нестерпного стану.

Першим етапом до цього стала започаткована вже віднова християнської совісти у хрещених людей, які часто зовсім не знали примітивних обовязків християнина.

Хто вміє обсервувати явища життя, легко може запримітити, що на наших очах відбуваються дивні явища. Раз-у-раз зачуваємо, що ця чи інша людина, або одна чи інша ґрупа людей, яка мирно й спокійно співпрацювала зі загалом громадянства, виломлюється з давньої дисципліни та шукає нових розвязок, що викликає часто злобні настрої у давніх однодумців.

Ці одиниці і ґрупи, то є ті хрещені люди, яких приспана досі християнська совість дозволяла їм співпрацювати з такими течіями, що взяли собі за ціль знищити і зруйнувати все, що приніс людству християнізм.

Ці люди почулися відповідальними перед пробудженою совістю за поширювання власними руками панування матеріялізму як світогляду, що заволодів майже беззастережно цілим світом. У хвилині, коли теоретикам матеріялізму здавалося, що вони дійшли до найвищого щабля царювання матерії з цілковитим потоптанням та абсолютною неґацією людської душі, запримітили знечевя, що ряди засуґерованих та загіпнотизованих матеріялізмом християн пізнали свій блуд і завертають з дороги.

Заворушилось на світі мов у кітлі, бо беззастережні прихильники матеріялізму та атеїзму завважили, що жива душа людства ворухнулась і бажає стрясти зі себе найстрашнішу отруту для безсмертного Духа, якою є матеріялістичний світогляд.

Нема засобу боротьби, якого не вжили б фанатики матеріялізму, щоб знищити оживотворюючий дух поворотної хвилі християнських ідеалів, бо від убивства тисячів людей, через найбільше вишукані психічні й фізичні терпіння, до осмішення і глузування включно, запряжено всі можливі сили до боротьби з відроджуючимся християнізмом.

Усе, що тепер бачимо, цілий напрям, що його запримічуємо, в якому все, що почуває себе ще християнським — католицьким, відсувається від суто матеріялістичних установ, напрямків, а навіть від закостенілих одиниць, набирає щораз більше сили й експресії. Відрух оживаючої з приспання душі є прямо нестримний.

Хоча матеріялісти накидаються на все, що відживає наукою Христа, хоч представляють усіх прихильників віднови всього життя в Христі як руїнників найкращої доби людства, що перше покорило собі під ноги матерію, підносячи її з черги до ролі найвищого ідола, не вгаває гін до повороту християнської моралі, що намагається повернути давню святість поодинокій людині, родині, нації та цілому людству.

Коли возьмемо під увагу все те, що тепер діється в ідеольоґічній ділянці серед людства, бачимо, що висновки фільософа Альберта Лянґе, осторога вченого Германа Гельмгольца та великі ідеї Папи Льва XIII-го сповнюються в цілій своїй основі.

Серед психічного розкладу кінця XIX і початку XX століття, шукав неспокійний людський ум доріг поправи. Найбільше до цього покликаний був з природи речі найвищий, найстарший моральний центр, що безперервно орудує людськими душами від девятнадцяти століть.

В 1880 р. видає Папа Лев XIII Енцикліку Sapientiae Christianae, в якій вказує на право мирянина до праці над поширенням віри й відношення до церковної Єрархії цього світського апостолування.

Гадки цього великого Папи підіймає Пій X-ий в Енцикліці Acerbo nimis з р. 1905 і Венедикт XV в Енцикліці Maximum illud з р. 1919, а сьогоднішній Папа Пій XI надав в Енцикліці Ubi arcano Dei з 1922 р. цьому рухові світського апостолування, що намагається вирвати людство з крутіжу матеріялістичної максими і жадає повороту Христової науки як нормативного чинника в життю одиниці, суспільства та народів, конкретну і правноцерковну форму та назву „Католицької Акції".

На поклик найбільшого в християнському світі Авторитету, станули до орґанізування Католицької Акції Епископи всіх націй світу, а їм до помочи зголошувалися миряни, що з захопленням і посвятою почали працю над поворотом Царства Христового на землі — часто серед найневідрадніших умовин. І в нас українців греко-католиків покликав цілий греко-католицький Галицький Епископат на конференції в дні 3 січня 1931 р. до життя орґанізації Католицької Акції, затверджуючи Конституційний Статут Католицької Акції, Правильник Епархіяльної Католицької Акції, Правильник Деканальної Католицької Акції та Правильник Парохіяльної Католицької Акції.

Від цеї хвилі, коли ухвалено перевести в Галицькій Церковній Провінції Католицьку Акцію, мине в січні повних 7 років. Завело б нас за далеко, коли б прийшлося представити всі перепони, які треба було побороти, щоб устійнити теоретичні зразки ідеольоґічної праці та засобів орґанізаії, що всеціло відповідали б питоменності української нації. Коли вже підготування теоретичних основ розяснили й узгіднили тенденції майбутньої праці в терені Провінції, прийшов час на креовання Товариств, що мали стати виконавцями намічених плянів.

І тут стрінула нашу Католицьку Акцію болюча несподіванка, бо статути товариств Католицької Акції подані Високопреосвященним Митрополичим Ординаріятом у Львові Адміністративній Владі до відома, не знайшли пожаданого зрозуміння, хоча збудовані були на тих самих засадах, що їх приняла державна влада для Католицької Акції римо-католицького обряду. І так з причин незалежних ні від чинників церковних, ні від мирян, справа статутів Товариств, виконуючих завдання Католицької Акції, не є оконечно розвязана і становить одну із чергових журб наших Владик Провінції і мирян, що бажали б уже активно станути до праці над скріпленням засад Христової етики в українській нації.

Ситуація, що витворилась у справі креовання та діяння товариств Католицької Акції, могла б маловірам або песимістам відо-

брати цілковито охоту до праці, а в людей більше санґвінічного характеру викликати прояви сильного схвилювання.

Саме тому, що нині настала подібна ситуація, слід більше чим колинебудь призадуматися над тим, яка дорога остає для успішної праці, куди спрямувати виковування шляху для Католицької Акції, щоб не тратити дорогого часу.

Тому, що Католицька Акція має за ціль віднову християнської совісти у поодинокої людини та в цілих людських громадах, що є рівнозначне з відновленням царювання Христа серед модерного людства, можна — не маючи ще правно зафіксованих товариств — зробити дуже багато для цеї ідеї. Першим кроком у напрямі підготування шляху для майбутніх товариств Католицької Акції є пізнання не тільки вартости поодинокої душі кожного з наших братів, але і душ усіх тих, що творять сучасне людство. Вглиблюймося тому в літературу, що унагляднить нам дійсне обличчя сучасної людини, робім висновки що до нашої української нації, бо тільки тоді зможемо прямувати до направи, коли пізнаємо хиби й недостачі цеї почви, над якою працюватимемо в найближчій майбутності. Можна бути вповні переконаним, що найглибше самопізнання, що пронизлива обсервація найменших проявів одиничного та збірного українського життя видвигне на світло дня великі недостачі і прогалини у відношенні до засад Христової науки. Після точних і дуже совісних студій у тому напрямі дозріватиме автоматично і друга путь, в яку належить піти на шляху виконування Католицької Акції українського народу. Коли ще на разі не має ніяких спеціяльних товариств, що самі по собі були б виконавцями Католицької Акції, то кожний, що чує себе відповідальним перед власною совістю за відновлення Христового Царства в українській нації, повинен уже нині почати працювати з цілим переконанням та з найвищою напругою сил над тим, щоб ублагороднити свою та ближнього душу, щоб довести до поправи особистого, родинного, товариського, суспільного, а навіть політичного життя.

Ціла та маса енерґії, що її вже від нині вложать в українську націю фанатики Католицької Акції, не піде на марне, бо нема вдячнішої праці мирян як їх праця вложена в морально упідлений сучасний світ. Є це простим правилом психольоґії та природи, що після кожночасного панування зла, витворюється щораз більший гін до правди та до опертя всього життя на якісь відвічні моральні закони, що самі по собі давали б виконавцям повноту незнищимої душевної сили та захоплення боротьбою за ці ідеали. Тому кожний, кому лежить на серці відродження української нації, повинен уже нині практично переводити в життя цілі Католицької Акції в цей спосіб, що впливатиме з найбільшою лагідністю, але й послідовністю гідною цеї справи, як на поодиноких собратів, так на родини, так і на існуючі серед нації товариства, а навіть на політичні ґрупи, щоб вони всі прямували до осягнення особистої та національної щасливости лиш дорогою,

яку начеркнула християнська мораль цілому людству. Є ще інші стежки, якими слід кувати майбутній шлях розвитку Католицької Акції. Одною з найбільше прямих доріг це стале утримання кожної української душі в стані незвичайно великої вразливости совісти, що реаґуватиме кожночасно на ухили моральної натури. Чутливість цю ідеально підкріпляє, а загострює хотяйби короткотривала контемпляція, яку добути може кожний особисто через тісне душевне співжиття з Творцем найвищої зі всіх релігій, Христом — через найтіснішу сполуку, через приймання Святих Тайн. Кому дозволяє на це час, повинен не забувати і про глибші та довші духовні вправи, що їх дають замкнені реколекції, які дозволюють значно глибше глянути собі самому і сумній дійсності сучасного світа в очі й найти відповідну дорогу до направи зла.

Є ще великі ділянки, в яких можна вже нині зробити багато для відродження української нації. Маю тут на думці цілу неторкнену майже в нас справу суспільну, виховну, ділянку преси і найвищої школи стислого апостолування світських. Подумаймо тільки, скільки можна позитивно зробити індивідуальним впливом у напрямі схристіянізування школи, всіх інституцій, що працюють у суспільній ділянці та в напрямі згармонізування діяльности преси. Не попадаймо тому в зневіру! Не даймо заволодіти песимізмові й безнадійности в наших серцях. Ставаймо до індивідуальної праці світського апостолування на кожнім місці, де в житті одиниць, родин, якихнебудь товариств, у справах суспільних, чи шкільних, пресових чи політичних вводиться в життя українського народу інші моральні принціпи, ніж християнські. Стараймося за кожну ціну під сучасну пору покріпляти свою власну душу, серце і совість нашими релігійними потіхами, а тоді викуємо дійсно ґранітно тривалий шлях під скору розбудову Католицької Акції в її остаточному оформленні, коли ввійдуть у життя статути товариств Католицької Акції, що дозволять зосередити і спрямувати в одне русло всі сильно підготовані праці, звязані зі закріпленням християнського світогляду в українській нації. Нашої моральної сили, хоч як нині розпорошеної, не зможе перемогти ніщо, а зосібна перепони, якими безперечно є хвилева відсутність можливости орґанізованих виступів через формальні Товариства Католицької Акції та незвичайно інтензивна протиакція всіх тих, які бажають нищити все, що живе християнським духом.

Кожна найменша енерґія, що її в розпорошеному нині стані вкладатимемо в підбудову шляху для Католицької Акції, розростатиметься немов величаве дерево з найменшого насіння, або викаже не меншу силу від крушини дріжджів, що дозволяють вирости непропорціональній до себе скількости муки!

Хотяй начеркнена путь, яку виковувати нам треба для Католицької Акції, нелегка, то всеж праця біля того шляху принесе всім, які приложать до нього свої руки, найвищу сатисфакцію, що в найтяжчих для нас хвилинах клали найбільш реальні підвалини великого майбутнього української нації.

Д-р М. Гнатишак

МІЖНАРОДНІЙ КОНҐРЕС

У ЧЕСТЬ ХРИСТА ЦАРЯ.

В днях 25—29 червня 1937 р. відбувся в Познані Міжнародній Конґрес у честь Христа Царя. Як учасник того Конґресу, хочу поділитися з читачами кількома спостереженнями.

Отже, в першу чергу, сама програма Конґресу. Папським Леґатом на Конґрес назначив Апостольський Престіл Кардинала Гльонда. В першому дні Конґресу, 25 червня, відбувся урочистий інґрес Леґата до познанської катедри, переведений з приписаним, величавим церемоніялом. Особливу увагу звертали цивільні папські достойники в почоті Леґата, прибрані в пишні мундури. Після інґресу відбулося відкриття Конґресу в авлі познанського університету. Промовляв швайцарський примас Архієп. Шайвілєр, орґанізатор міжнародніх конґресів у честь Христа Царя, а потім відчитано довше латинське письмо Св. Отця з нагоди відкриття Конґресу. До почесної президії Конґресу ввійшли кардинали: Гльонд (Познань), Вердіє (Париж) і Інніцер (Відень). Крім них був на Конґресі ще Кард. Каковський, а Кард. Кашшар з Праги не міг прибути ізза недуги. Далі було кількадесять Архієпископів та Епископів з ріжних країв. Від українського Епископату були на Конґресі Преосв. Іван зі Львова, Преосв. Йосафат і Григорій з Перемишля, Преосв. Іван зі Станиславова, Преосв. Николай Чарнецький з Волині і Преосв. Діонісій Няраді з Крижівців. На маршала Конґресу покликано проф. Д-ра Дембінського, а до президії увійшли м. ін. представник Швеції бар. Арнсфельд, б. мадярський премієр Гусар і ін. На відкриттю Конґресу були ще промови маршала Конґресу, Папського Леґата і міністра освіти Свєнтославського.

В другому дні Конґресу був спершу замість викладу неприбувшого з Німеччини о. Д-ра К. Альґерміссена, виклад о. Ледіта з Риму п. н. „Христове Царство а пародія християнства в сучасному житті". Потім забрав слово о. прал. Шановський з Праги, який привитав Конґрес в імені Кард. Кашшара. В дискусії над рефератом промовляв м. ін. ґен. Галлєр. Потім були короткі звіти про безбожничий рух і його поборювання в поодиноких державах. По полудні о. Косібович з Варшави промовляв про „Духові причини безбожничого руху".

Третього дня, в неділю, найперше привітав Конґрес о. Прево в імені Кард. Лієнара з Ліль, а від латвійських католиків та їх Архієпископа Спрінґовича промовляв о. прал. Стукельс з Риґи. Потім о. Мецґер відчитав виклад неприявного о. проф. Брауера з Кельну п. н. „Соціяльні причини безбожництва". Вкінці знаний зі своїх німецьких творів теольоґ. письменник о. прал. Ф. Савіцький з Пельпліна виголосив по польськи виклад п. н. „Моральні причини безбожництва" та подав обширний його зміст по німецьки. По полудні Архієп. Ропп виступив з промовою про долю християн у большевії, а потім були виклади о. Д-ра Жихлінського з Познаня про „Метафізику комунізму і мудрість Христову" (по польськи) та проф. Корсані з Риму про „Соціяльну відбудову християнського життя" (по італійськи).

Вкінці четвертого дня зїзду, в понеділок, після привіту делеґата словацького Епископату та після передполудневих викладів (м. ін.

проф. Галецького з Варшави) відбувся по полудні реферат Еп. Рожмана з Любляни про „Релігійну обнову християнства“ (по словінськи), а потім закриття Конґресу, підчас якого промовляли еп. Шайвілер, Кард. Гльонд і маршал Конґресу. Останній день Конґресу, вівторок 29 червня, призначено на полеву Службу Божу і масову маніфестацію в честь Христа Царя.

Загальне враження з конґресу додатнє, хоч, розуміється, і на ньому не брак було деяких недотягнень. Але все таки було теж чимало цікавих моментів. Промовці не обмежувалися до звичайних на таких міжнародніх зїздах компліментів, і давали, крім них, також багато цікавого інформативного матеріялу і глибоко передуманих концепцій. Характеристичне для наших часів те, що на провідну нотку цілого конґресу вибилася соціяльна проблема. Наче боєвим кличем цілого конґресу були слова еп. Шайвілера: „Machen wir Ernst mit Quadragesimo Anno!“ Справу слушної розвязки соціяльних проблем у католицькому дусі видвигнув Конґрес як найуспішніший засіб у боротьбі з комунізмом та соціялізмом. Побіч боєвих тонів щоденної антикомуністичної боротьби, були теж і глибше подумані, але надто теоретичні й для життєвої практики менше придатні іренічні тони, напр. у викладі проф. Савіцького, — але вони викликали в дискусії деякий спротив. Майже зовсім не порушено на Конґресі унійних моментів, хоч вони незвичайно важні також у звязку зі справою поборювання большевизму на Сході. Одинокий голос у цій справі — це був проєкт польського діяча Католицької Акції Старовейського, щоб Конґрес звернувся до інших християнських віроісповідань, щоб вони повернули на лоно Католицької Церкви і таким чином зєдинилися до боротьби проти воюючого безбожництва. Та і цей одинокий голос, сформулований може не дуже зручно, стрінувся ex praesidio з неприхильними застереженнями з боку маршала Конґресу. З боку гр.-католиків не було на Конґресі ніяких голосів, крім привіту представника гр.-катол. Капітули в Орадеа Маре в Румунії.

Все ж таки, як уже згадано, було на конґресі багато незвичайно цікавих, вартісних і будуючих моментів. Однак у цілості Конґрес цей мав не так діловий, як радше репрезентативний характер. Корисно відбивало від кінцевих конґресових взаїмних славословій становище Кард. Гльонда, який у своїй кінцевій промові підкреслив, що на майбутнє такі Конґреси слід би орґанізувати дещо інакше — бо дискусії в середовищі, де масово сходяться люди різного духового рівня, згори засуджені на безплідність. Конґрес не ухвалив ніяких резолюцій. А чейже співпраця вибраних, фахово кваліфікованих учасників — це суттєва риса всіх ділових конґресів.

Зате репрезентативна і маніфестаційна частина Конґресу була зорґанізована зразково та і випала дійсно величаво. Особливо мило вражав маніфестаційно-католицький вигляд і декорація дослівно цілого міста — що стало можливим, розуміється, лише тому, що в цілому Познані є всього 2.000 жидів.

Накінець справа для нас найприкріша: нечисленна і належно непідготовлена участь українців у цьому Конґресі. Крім названих вгорі представників нашого Епископату, було на конґресі з українців ще лише кількох священиків, два журналісти — і ще кілька незорґанізованих осіб. А тимчасом численна і зорґанізована участь

моглаб була нам дати поважні користі. А так — українці на цьому Конґресі, на жаль, не дійшли до голосу. Коли напр. такі Словаки мали окремо від Чехів призначений осібний костел на свої щоденні Богослуження — то ми дочекалися в офіційній програмі лише костела для греко-католиків, а про українців не згадано ніде ні словом. Коли словацький Епископ, привитавши Конґрес одним реченням від Чехословаччини і від Кард. Кашпара, цілу решту своєї промови присвятив виключно Словаччині — то українського промовця на Конґресі зовсім не було. А міг бути, коли б лише трохи більше орґанізованости й плянової підготовки. Бож ясна річ, що при таких нагодах ми все стрічаємося зі строго примінюваними вимогами формального характеру. Коли річ іде про участь українців — то в цьому огляді познаньський Конґрес може бути для нас, на жаль, лише наукою на майбутнє, щоб того рода наші виступи були заздалегідь пляново і орґанізовано підготовлені.

о. Іф. Назарко ЧСВВ

МІЖНАРОДНІЙ ЗЇЗД ПРОВІДНИКІВ
МАРІЙСЬКИХ ДРУЖИН В ІНСБРУЦІ.

В днях від 1—4 вересня ц. р. відбувався міжнародній зїзд ОО. Провідників Марійських Дружин у столиці Тиролю в Інсбруці. В зїзді взяло участь понад 200 священиків і монахів, що працюють у ріжних краях над поширенням і закріпленням Марійської ідеї. По національності учасниками були австрійці, чехи, словаки, словінці, мадяри, поляки й один українець в особі підписаного. Наради відбувалися в салях дух. семинаря „Канізіянум“.

Першого дня нарад після відкриття зїзду, прочитання привітів і вибору президії проф. інсбруцького університету о. Й. Юнґманн Т. І. відчитав свій глибокий доклад про сучасне релігійне положення. Прелеґент сказав, що в найближчому часі мусить прийти до рішення між інтеґральним католицизмом і модерним поганізмом так, як прийшло уже до рішення на плятформі суспільній і політичній. Саме Марійські Дружини і Кат. Акція мусять виховати людей, які перевели б це рішення з повним тріюмфом Католицької Церкви.

Другого дня нарад виголошувано реферати з ділянки ідеольоґії та орґанізації Марійських Дружин. Третій з черги реферат познайомив приявних з Марійським рухом на українських землях, починаючи від ініціятора цього руху митроп. Рутського, а кінчаючи нашими днями. Крім історії нашого Марійського руху, наш реферат торкнувся українських орґанізаційних окремішностей та осягів праці внутрішньої і назовні. Зачудування чужинців було дуже велике, коли вони почули, що українці тільки в бувшій Східній Галичині мають понад 250 Марійських орґанізацій з числом членів 21.000, що Централя Укр. Марійських Дружин поширила досі понад 3 міліони релігійних книжок, що молодь відбула понад 60 серій замкнених реколекцій і т. д. Передовсім усі признали влучною орґанізацію неканонічних Марійських Кружків для молоді вселюдних шкіл, а деякі рішилися перещіпити їх на свій ґрунт. За це наші Дружини удосто-

їлися признання не тільки від предсідника зїзду о. проф. Гарінґа, але й президент Центрального Секретаріяту Марійських Дружин в Римі о. В. Маріо (Mariaux) Т. І. аж двічі похвалив наші Дружини за їх активність. Це признання з уст такого високого нашого наставника має свою сильну вимову і стає великою спонукою до дальшої праці. З дальших рефератів передівсім цікавий був реферат про орґанізацію Марійських Дружин інтеліґентних мужчин. Ця проблєма стоїть отвором теж і перед українською мужеською інтеліґенцією і від її розвязки в великій мірі залежатиме розвій нашої Кат. Акції. В часі зїзду влаштовано виставку Марійської преси. Українські Марійські книжки й часописи заняли один великий стіл, що був прикрашений численними знимками з Конґресу Марійських Дружин учнів та звертав на себе загальну увагу. Крім цього учасники мали нагоду оглянути зразковий „Марійський дім" (Kongregationsheim) для учнів, що має велику салю на ріжні імпрези, театральну бібліотеку і багато малих кімнат, де учні приготовляються до лєкцій під проводом Провідника.

В кілька днів пізніше (від 7—11 IX) в Лінцу відбувся вишкіл найліпших Марійських Дружинників на провідників Марійських Дружин. На цей вишкіл прибуло понад 100 Дружинників з 34 Дружин. Крім докладів про поглиблення внутрішнього життя Дружинників учили добре промовляти, подавати першу поміч зімлілим, хорим, а навіть офіцер навчав їх муштри. Всі Дружинники вислухали з зацікавленням звіту про український Марійський рух молоді, про нашу Службу Божу, взяли в ній участь і приступили до св. Причастя. Цей вишкіл був дуже добре зорґанізований. На ньому був теж президент Центрального Секретаріяту Марійських Дружин о. Mariaux.

Після тих зїздів на провінції ми оглянули ще Марійські Дружини в столиці Австрії, в Відні. Відень має близько 70 Мар. Дружин. Дуже цікава своєю орґанізацією і роботою Марійська Дружина панів, якої довголітнім Провідником був славний провідник Абль. Членом цеї Дружини є сам президент Мікляс, а був теж і Дольфус. — Немає сумніву, що участь у цього рода зїздах для нас дуже корисна так з огляду на те, чого набуваємо, як з огляду на пропаґанду наших осягів.

КАТОЛИЦЬКЕ ЖИТТЯ В СВІТІ

ПОЛЬЩА:

Міжнародвій Ковґрес у честь Христа Царя відбувся цього року в Познані в днях від 24. до 29. червня. Докладніше пишемо про цю величаву маніфестацію католицького світу на іншому місці.

Новим Апост. Нунцієм на Польщу іменовано Архіепископа Филипа Кортезі, дотеперішнього Апостольського Нунція Еспанії, де не міг обняти цього уряду з причини домашньої війни.

50-ліття священства вірменського львівського Архіепископа Й. Теодоровича відсвятковано академією, що відбулася 29. V. ц. р. в авлі університету. В академії взяли участь примас Польщі Кард. Гльонд, Ексц. Митрополит Андрей Шептицький і кількох Епископів.

Союз Католицьких Радіослухачів утворився в Кракові з обсягом діяльности на цілу польську державу. У відозві того союзу читаємо, що і в ділянці радія католики повинні проявити свою активність. Союз К. Р. бажає прийти з поміччю незаможним католикам та дати їм змогу користати з радія. Крім того змагатиме до того, щоб радіо несло католицьку свідомість у маси радіослухачів, щоб їх освідомлювало про здобутки католицької Церкви в краю і світі, щоб через радіо обговорювано теж актуальні питання зі становища католицького світогляду і т. д. Що-

би це осягнути, треба йти зорганізовано, тямлячи, яку велику вагу Ап. Столиця привязує до радієвої пропаганди. До Союзу приймають усіх католиків обох полів, що скінчили 18 літ життя. Річна вкладка 1 зол., а для користаючих з пільгового радієвого абонаменту — 50 гр.

Міжнародні протиалькогольні конгреси. У вересні цього року відбулися у Варшаві аж два міжнародні протиалькогольні конгреси, а саме XXI. Міжнар. Протиальк. Конгрес і I. Католицький Міжнародній Конгрес. Останній конгрес відбувся за благословенням Св Отця Папи Пія XI., при чому наради почалися торжественною Службою Божою, котру целєбрував делєгат Св. Отця, папський нунцій у Варшаві Монсіньоре Кортезі і Кардинали Каковскі та Гльонд. В конгресі взяли участь 3000 учасників, а в тому числі 27 Архієпископів і епископів. Конгрес ствердив, що алькоголізм є джерелом безчисленних шкід та що обиджує Бога й ламає вічне та дочасне щастя численних людей та родин, а тому відповідальні католики мусять йому рішуче протидіяти та зробити цю працю конечним завданням Католицької Акції. До праці в тому напрямі заохотив католиків также лист Св. Отця: „Ведіть щораз краще й відважніше ту святу боротьбу. Овочів не забракне. Ви маєте заслуги супроти родини, Батьківщини й Церкви. Ваша праця є важним учасництвом у правдивому й властивому апостольстві Церкви".

Рівночасно з католицьким відбувався також загальний, з черги XXI-ий, протиалькогольний міжнародній конгрес. В обидвох конгресах дуже активну участь брали представники українців, а саме: Т-во ім. св. Андрея (о. Д-р Ігн. Цегельський і о. Д-р М. Сопуляк), Учительська Громада (проф. Ю. Каменецький) і Т-во „Відродження" (ред. В. Глібовицький та Яр. Дзиндра), а крім того приватні українські громадяни-абстиненти. Виступи українських делєгатів, а зокрема українська протиалькогольна вистава, на котрій найшли місце цікаві експонати, що свідчать про інтенсивну працю українців на протиалькогольному фронті від 1844. року, викликали якнайкраще враження.

Інститут Релігійної Культури. Його Ем. Кардинал Каковський видав декрет про оснування „Інституту Вищої Релігійної Культури" при Архидієцезальнім Інституті Католицької Акції в Варшаві. Ціль Інституту така, щоб польська інтелігенція обзнайомилася з засадами Христової віри і науки католицької Церкви в ділянках: релігійно-моральній, виховній, економічній і ін., а зокрема в ділянці Католицької Акції. Прелєгенти мають класти натиск на сучасні потреби польського народу. Курс викладів триватиме 3 роки. Виклади будуть відбуватися двічі тижнево по 2 годині. Програма обійматиме такі ділянки католицької науки: основи християнської фільософії, теольогію догматичну і моральну, історію релігії, св. Письмо Старого і Нового Завіта, історію Церкви, канонічне право, катол. соціольогію й Катол. Акцію. Будуть три роди слухачів: звичайні, надзвичайні і „вільні слухачі". Перші й другі складатимуть іспити, по яких дістануть відповідні свідоцтва з правом займати провідні становища в Католицькій Акції.

ЕСПАНІЯ:

Жертви комуни. Як подає „Osservatore Romano", в Еспанії вимордували червоні безбожники 40—50 % загального числа еспанських священиків та 11 епископів. Про жертви зпоміж монашого духовенства нема докладних відомостей. В 23 єпархіях спалено майже всі церкви.

ГОЛЯНДІЯ:

Радіо на услугах католицької ідеї. Католики в Голяндії, що є в тому краю меншістю супроти протестантів, вирішили використати для поширення своєї ідеї також наймодерніші технічні винаходи, а першзавсе радіо. Для тої цілі зорганізували Католицьке Радіофонічне Товариство (Katholike Radio Omroep), що піддержує контакт із своїми членами через 95 пропагандових комітетів у більших містах та 785 представників у менших містечках. Крім цього видає власний радіотижневик на 80—96 сторінок в накладі 140 тисяч примірників. Товариство надає свої програми тричі в тижні. В останньому році надало: релігійних авдицій 230, музичних 1813, відчитів, курсів, звідомлень, репортажів 382, слуховища, новини і т. п. 194 години. Окремі авдиції призначені для заморських кольоній та місійних стацій.

Завдяки своїй організованості католицька меншина в Голяндії має великий вплив на суспільне життя своєї батьківщини.

МАДЯРЩИНА:

Міжнародній Зїзд видавців католицьких часописів. В червні ц. р. радив у Будапешті Постійний Міжнародній Комітет Видавців часописів та Католицьких Агенцій, що гуртує найповажніші пресові органи цілого світу. В нарадах цих взяло участь коло 300 видавців католицьких часописів майже з усіх европейських держав. Темою нарад була інформаційна служба католицької преси та справа радія. Особливу увагу звернено на питання боротьби з большевизмом. Обговорили також справу скликання 3-го Міжнародного Конгресу Католицьких Журналістів, що має відбутися у Відні в 1938 році.

В ЯПОНІЇ скількість католиків постійно зростає. В 1927 р. всіх католиків було там 87.581, а сьогодні 108.934. В минулому році прийняли св. хрещення 3.240 японців, а 2.047 оглашенних дожидає тієї радісної хвилини. Разом з Кореєю, Формозою та островами на Спокійному океані в імперії Сходячого Сонця є під цю пору 166.035 католиків.

КИТАЙ:

Новий переклад Євангелії на китайську мову вже дістав апробату Духовної Власти й незабаром появиться з друку. Це праця відомого китайського письменника й політика-католика Ма-Сіянг-Пе, що має тепер 98 років і цим перекладом постановив завершити корисну працю свого довгого життя.

ХРОНІКА

Двадцятьпятьлітній ювілей Преосвященного Кир Никити Будки В жовтні ц. р. минуло 25 літ від хвилини, коли Преосв. Кир Никита прийняв єпископські свячення й як перший Єпископ для греко-католиків у Канаді, виїхав туди для організовання релігійно-церковного життя наших емігрантів. На тому становищі поклав Достойний Ювілят чималі заслуги. Сьогодні сповняє обовязки другого Львівського Єпископа-помічника й Львівського Декана, а одночасно всі свої сили й енергію присвячує праці в Т-ві св. Ап. Павла та організації україн. дом. помічниць „Будучність". Від кількох літ Владика Кир Никита є Асистентом АЄпарх. Інституту Кат. Акції у Львові й розвиває успішну діяльність, виголошуючи прилюдні виклади про Католицьку Акцію й видаючи популярні книжечки про світське апостолування.

З нагоди радісного ювілею Генер. Інститут Кат. Акції й Редакція журналу „Католицька Акція" цею дорогою складає Преосвященному Владиці щирі побажання. Нехай Всемогучий Господь дозволить іще многі-многі літа трудитися для добра Христового Виноградника!

Ще в справі Світової Вистави Катол. Преси. Як повідомляла „Католицька Акція" ч. 3—4 з 1936. р., представники української кат. преси, невдоволені способом розміщення, а то й невикористанням українського матеріялу надісланого на виставу, вислали до Ділового Комітету Вистави протест з того приводу. Згодом, після одержання незадовільної відповіди від комітету, вислав Президент Генерального Інституту К. А. письмо на руки Президента Вистави гр. Далля Торе, в котрому підпер становище української преси. Відписи цього письма переслано також до св. Конгрегації Східньої Церкви і до Його Ем. кардинала Пачеллі. У відповідь одержано письмо, котре в цілості поміщуємо, вважаючи одночасно справу покінченою.

Світова Вистава Католицької Преси.
Діловий Комітет.
Ватиканська Держава, д. 27. IV. 1937.
До Високоповажаного Пана Президента
Ґенерального Інституту Катол. Акції
у Львові.

У відповідь на Вашого ввічливого листа з 27. III. 1937 позволю собі пригадати Вам, що Діловий Комітет поручив організацію і систематизацію кожного відділу окремому тілу (ente), що найбільше до цього надавалося: і так салі ріжних націй були поручені Національним Комітетам, відділ Кат. Акції Жінок поручено „Union Internationale" в Утрехті, університетську салю св. Конгрегації Семинарій і Університетам Наук, а салю Східніх Обрядів св. Конгрегації для Східньої Церкви і т. д.

Ці ріжні тіла, кермуючись вказівками Впорядного Комітету, подали співучасть експонентів і, за посередництвом знавців, зайнялись вибором і уміщенням матеріялу. Потім, щоб вистава могла представитись у достойному артистичному прибранні, то декорації і саму естетичну систематизацію матеріялу віддано під керму архітекта Понті, який, тримаючися критерія одностайности, часто інтервеніював, приймаючи або неприймаючи графіконів, географічних мап, чи інщих елементів надісланих експонентами. І трапилось часто й у багатьох відділах, що треба було усунути написи на полотні, то статистичні образи, що мали форму, яка була осуджена як не мистецька, або як невідповідна до стилю вистави.

З цих засновків, ВПов. Пане, зможете прийти до висновку, що не можна приписати неприхильностям, чи заздалегідному ворожому наставленню ту обставину, що й в українському відділі деякі елементи не були використані, або були використані в іншій формі; надто, матеріял прибув з опізненням, а місце зарезервоване для східніх обрядів виявилось невистарчальним.

Щож торкається Впорядного Комітету, то Його Секретаріят не знехтував перших скарг Вашого Представника, щоб зробити те, що міг найкраще для експонентів українців, чи русинів.

Врешті, обставина, що Ваші Високопреосвящені Епископи, які останнім разом прибули до Риму з нагоди трьохсотнього ювілею Велямина Рутського, не подали до св. Конгрегації ніякого зажалення, виявляє, що справа не мала ніякого відгомону між відвідувачами вистави.

Як бачите, Пане Президенте, то дуже

далекі ми, і хтоб це не був, були від думки недоцінювати всю важливість вашої співучасти і заслуг Катол. Української Преси.

У книжці, яку опублікуємо про Виставу, постараюсь, щоб листа кат. української преси появилась, як найбільш можливо, повна.

Маєте мене, з сердечними привітами.

Ваш

Далля Торе.

Пречиста Діва — Цариця України. В цьому році припадає великий, небуденний ювілей 900-ліття віддання України під володіння Пречистої Діви Марії. По словам київського Митрополита Іларіона (в „Слові о законі і благодаті") великий князь Ярослав Мудрий в 1037. *„предал люди свои и град Киев Пресвятій, Скорій на помощь христіяном Богородици, єй же и церков созда в імя святаго Благовіщенія"*. В цей визначний ювілейний рік відбулося у Львові й на провінції чимало торжеств присвячених Пресвятій Богородиці — Цариці України.

Найзамітніше свято відбулося у Львові дня 9. V. ц. р. в салі Великого Театру. Була це величава академія уладжена Т-вом „Українська Захоронка" під високим протекторатом ВПреосв. Митрополита Кир Андрея та Преосв. Епископів Кир Івана й Кир Никити. Всі точки багатої програми, виконані переважно дітьми, були незвичайно дбайливо підібрані й виведені, що свідчило про справжній пієтизм ініціяторів і виконавців для Небесної Матері й Заступниці.

200-літній ювілей Гошівської Богоматері. В цьому році минає 200 років від того часу, як на Ясну Гору в Гошеві перенесено чудотворний образ Пресв. Богородиці, вславлений уже передтим численними чудами. З того приводу цілий край заворушився, вибираючися на паломництва до Небесної Неньки. Початок зробила, мабуть, львівська Марійська Дружина Пань, що зорганізувала прощу Марійських Дружинниць не тільки зі Львова, але й з інших міст у днях 26. і 27. травня. Зчерги вибралися до Гошева учні львівської Малої Семинарії в числі 120 під проводом своїх учителів.

Усіх прощ, що відбулися до Гошівської Матері Божої, не перечислюємо, бо їх було дуже багато. Вони виразно засвідчують піднесення релігійности серед нашого народу, зокрема серед української інтелігенції, котра творить поважний відсоток прочан.

Велике досягнення. Є ним факт, що українське католицьке товариство дом. прислуги „Будучність", що рятує від моральної загибелі тисячі наших бідних дівчат, наражених на небезпеки великого міста, завдяки невсипучій, жертвенній праці свого Проводу придбало власний будинок у Львові, при вул. Собіського ч. 28. Дня 24. X. ц. р. відбулося торжественне посвячення й відкриття цеї власної домівки. Акту посвячення довершив Преосв. Кир Никита, великий Протектор Товариства, що в своїй промові вказав на великі завдання „Будучности". Промовляли також численні представники українських установ і преси, а між ними в імені Ген. Інституту К. А. През. Д-р М. Дзерович.

І. Конгрес Марійських Товариств Молоді відбувся у Львові в днях 9. і 10. червня 1937. р. Конгрес був присвячений 300-літній річниці смерти першого основника Марійських Дружин на українських землях, великого Митрополита Йосифа Велямина Рутського.

В конгресі взяли участь гімназійні хлопячі Марійські Дружини з цілої Галичини, а саме: зі Станиславова 85 дружинників з о. Микитюком, з Перемишля 48 з о. П. Голинським, з Золочева 47 з о. Ю. Микитином, з Тернополя 45 з проф. Залуцьким, зі Стрия 37 з о. Мартинковом, з Жовкви 33 з о. Байраком ЧСВВ, з Бережан 32 з о. Гуглевичем, з Яворова 30 з о. Кушпітом, з Рогатина 24 з проф. Букидою, з Сокаля 22 з о. Д-ром Вергуном, з Бучача 22 з о. Терешкуном, з Камінки Стр. 21 з о. Давосиром, проф. Сасом і проф. Юрійчуком, з Теребовлі 20 з о. Д-ром Сидоровом, з Товмача 20 з о. Плавюком, з Заліщик 15 з о. Чукуром, з Городка 12 з проф. Д-ром Пушкарем і поодинокі відпоручники з багатьох інших місцевостей. Крім цього було зі Львова 150 дружинників із Малої Семінарії враз із своїм учительським збором, з держ. академічної гімназії також 150, з філії держ. гімназії 100, а з Торг. Школи 120.

Разом усіх учасників конгресу було около 1.200.

Першого дня пополудні відбулася сповідь усіх учасників в катедрі св. Юрія. Преосв. Кир Іван відправив Параклис до Преч. Діви Марії, а Презес Марійського Товариства Молоді о. Іриней Назарко ЧСВВ виголосив привітальну проповідь. Поблагословенням Найсв. Тайнами закінчено перший день конгресу. Другий день розпочався Архієрейською Службою Божою в храмі Преображення Господнього, яку відправив Преосв. Кир Іван в сослуженні вищого духовенства. Всі учасники конгресу приступили до св. Причастя. Опісля відбувся імпозантний похід вулицями міста на подвіря собору св. Юрія, де з балькону митрополичої палати Ексцеленція Кир Андрей уділив молоді Свого Архієрейського Благословення.

О 12. годині в полудне почалися конгресові наради, в котрих програму ввійшла доповідь проф. Ісаєва та дискусія. На закінчення конгресу відбулася під го-

лим небом перед митрополичою палатою академія, котру закінчила чудова промова Ексцеленції Митрополита, що залишила тривкий слід у душах усіх приявних.

Український Християнський Інтернат для молоді високих шкіл повстав у Львові завдяки Й. Ексцеленції Митрополитові Андреєві на місці давнього „Академічного Дому". Святочне відкриття цієї преважної в нашому житті інституції відбулося в неділю, 7. XI. ц. р. Після Архієрейської Служби Божої, відправленої Преосв. Кир Никитою відбулася академія, в котрій узяли участь представники нашого Духовенства та Центральних Установ. — Ректором Інтернату є відомий із своєї енергії та організаційного хисту о. проф. О. Малиновський. В Інтернаті найшло приміщення около 100 студентів Вис. Шкіл.

Академічні Вечорі започатковані в 1934 р. Академічним Сеніоратом зорганізувало і в цьому році Богосл. Наукове Товариство. Від викладів на різнородні теми ініціятори „Вечорів" перейшли до циклів, присвячених якійсь одній ділянці. Цей рік присвячено поглибленню соціяльної проблєми. Порядок викладів такий: 14/XI. 1937. о. Д-р В. Лаба: Ісус Христос у світлі ліберальної критики; 21/XI. 1937. Д-р І. Копач: Етика і політика; 28/XI.1937. о. Д-р А. Іщак: Упадок церкви на Радянщині; 5/XII. 1937. о. Г. Костельник: Інстинкт у людини; 11/XII. 1937. Д-р М. Гнатишак: Література і суспільне життя; 22/I. 1938. Д-р М. Чубатий; Відродження католицизму у Франції; 30/I. 1938. Ред. М. Добрянський: Плятонова концепція держави; 6/II. 1938. о. Д-р Л Глинка: Соціяльне питання в енцикліках папських; 13/II. 1938. Д-р В. Залозецький: Соціяльна проблєма в творах Липинського; 20/II. 1938. Д-р М. Дзерович: Соціяльне питання а Католицька Акція; 27/II. 1938. о. Д-р М. Конрад: Приватна власність; 6/III. 1938. Д-р К. Чехович: Ідеї анархізму в наукових працях Драгоманова. Початок о. год. 6 вечером. Вступ 0.50 зол., для молоді 0.10 зол.

День недужих. Уже від кількох років Український Комітет Допомоги Хорим у Львові, що опікується недужими по шпиталях, уладжує окремі „дні недужих". В цьому році цей „день" уладжено 8. червня. До церкви Успення Пр. Д. М. (Волоської) привезено та принесено понад 100 тяжко недужих, для котрих Службу Божу відправив Преосв. Кир Іван, львівський епископ-помічник, у сослуженні о. кан. Д. Лопатинського й о. кан. Ю. Дзеровича. Всі недужі висповідалися та запричащалися. На очах багатьох блестіли сльози радости, що є хтось, хто зайнявся ними, нещасними, та дав їм змогу взяти участь у Службі Божій.

Поглиблення релігійного духа серед української суспільности видно найкраще з успіху цьогорічних реколекцій і місій. Всі церкви, де відбувалися реколекції, а передусім церква св. Духа у Львові, де мали місце реколекції для пань (під пров. о. Д-ра Йосаф. Маркевича ЧСВВ) і реколекції для панів (під проводом о. Д-ра Костельника), були вщерть наповнені вірними, що ловили кожне слово Божої Науки та шукали потіхи при Христовій Трапезі.

Гарним успіхом увінчалися також замкнені реколекції, що їх відбулося в цьому році кілька серій, а саме: для гімназійних учнів, для учениць, для муж. академічної молоді та для пань.

Гарячі серця переможуть мороз! Цьогорічну зиму з тривогою зустріли сотні й тисячі наших безробітних. Мешканці сіл навіть поняття не мають про ту страшну біду й нужду, яку переживають бездомні й голодні, а часто й недужі безробітні по містах. Нічого дивного, що легкий доступ до них находять усякі безсовісні агітатори, що обіцюють їм золоті гори та використовують ці нещасні жертви як авангарду в боротьбі за большевизацію світу. Памятаймо, що ми християни! Не з облудними кличами, але з чистим серцем підійдімо до тих наших братів, заспокіймо голод, захоронім перед морозом, отрімо дитячі сльози!

Є вже в нас своє, українське й католицьке товариство, що опікується українськими безробітними, а саме Т-во „Сила" (Львів, Рутовського ч. 22/III). Вже в минулому році вело воно дуже успішну акцію зимової допомоги, але недостача фондів не дозволила розвинути цеї акції на ширшу скалю. Всі мусимо прийти цим благородним зусиллям з допомогою. Докажім, що ми християни-католики не тільки з метрики. Високий протекторат над акцією зимової допомоги українським безробітним обняли всі три Впреосв. Владики Галицької Церк. Провінції, що переслали Управі Т-ва „Сила" своє архипастирське благословення.

До Вп. Читачів „Католицької Акції". З незалежних від Ген. Інституту К. А. причин це число „Католицької Акції" виходить з опізненням, як потрійне за перший, другий і третій квартал 1937. року. Звертаємо увагу на добір статтей у цьому числі. Воно має за завдання насвітлити з католицького становища практику комунізму. В наших статтях знайдуть ОО. Душпастирі і світські діячі Католицької Акції матеріял до відчитів, гутірок і загалом до організовання протикомуністичної та протибезбожницької акції серед наших народніх мас.

При цій нагоді просимо всіх тих, що одержують наш журнал, надіслати нам залученим чеком 2 золоті, як зворот фактичних

коштів паперу, друку та експедиції. „Католицька Акція“ не обчислена на заробіток; Ген. Інститут К. А. і Редакційна Колєгія жертвують даром усю редакційну працю, співробітники безкорисно опрацьовують подані їм теми, але за друкарню, папір та пошту мусимо платити. Тому щераз просимо не відкладати присилки грошей, а по змозі приєднати нам більше передплатників.

СЕРЕД НОВИХ КНИЖОК І ВИДАНЬ

Йоган Фрай: **За душу дитини**, практичні виховні вказівки; за дозволом В-ва „Benziger Co A. G. — Einsiedeln“ переклав з нім, мови Мгр Ярослав Чума. Львів, 1937, Книгозбірня Католицької Акції ч. 1., накладом Ген. Інституту Кат. Акції, стор. 72.

Цією книжечкою започаткував Ґенер. Інститут К. А. у Львові видавання „Книгозбірні Католицької Акції“.

Вибрано на початок незвичайно цікаво й легко написану, а притім дуже вартісну й поважну працю директора Й. Фрая (Frei) з Літісбурга тому, що по християнськи вихована молодь — це хребетний стовп кожної нації та надія й запорука правильного її розвитку.

Епископ Ст. Галлєн Альойзій так пише в передмові до цеї книжки:

„Знайдете в ній наскрізь поважні думки і правди, вибрані зі щоденного життя дуже освіченим виховником молоді, про найважніші виховні справи й обовязки. Автор пише так цікаво, що годі відірватися від читання. Кожна сторінка книжечки, кожна її думка зраджує, що автор досвідчений педагог і сердешний приятель молоді, яку радби виховати на щасливих, сильних духом і тілом членів народу й Церкви. Бажаємо цій знаменитій книжечці, що повинна принести виховникам правдиве благословенство, дійти до кожної хати. Батьки й матері, вчителі й виховники, загалом усі, що мають до діла з молоддю, візьмуть з хісном цю книжку до рук, щоб виложені в ній науки і вказівки практично приноровити в нелегкому труді виховання для добра душ наших дітей“.

А сам автор, Йоган Фрай, говорить про свою книжку ось що:

„Коли ви шукаєте за вченою, науковою й систематичною працею про виховання — тоді відложіть цю книжку набік. Коли шукаєте за модерною педагогікою, не беріть навіть цих карток у руки. Зміст книжечки — це тільки просте виложення практичних порад у таких або інших обставинах співжиття з дітьми. Проте книжечка є плодом довголітньої обсервації й праці над вихованням душ наших дітей. Присвячую її священикам і вчителям, але передусім родичам“.

Видавництво подбало про гарну зовнішню шату цеї цінної праці, а притім віддає її по незвичайно низькій ціні (70 сот.), що уможливить навіть дуже вбогим, але дбайливим про добро своїх дітей батькам, її придбати.

Цією дорогою Видавництво звертається також з проханням до ОО Душпастирів, щоб не тільки самі познайомилися зі змістом цеї так дуже помічної в їх праці книжки, але щоб поручали її при всякій нагоді своїм парохіянам—батькам і матерям.

Відоме католицьке Видавництво „Наш Приятель“ розпочало цеї осени сімнадцятий рік істнування й дуже корисної праці над релігійним і національним вихованням української дітвори й молоді. Часопис представляється інтересно. Зміст різноманітний та витриманий в погідному тоні. В кожному числі находимо багато актуального матеріялу. Є там етично-моральні оповідання, історичні, оповідання з ділянки гигієни, фолькльору і т. ін. Багато віршів, марійських леґенд, а також є окрема сторінка, де пописуються молоді автори-читачі і багато ін. Все те багато ілюстроване.

Як видно з умов передплати, часопис дуже дешевий, бо на ввесь рік коштує всього 1.50 зл. Мало того, при пренумеруванні більшої скількости примірників на одну адресу (в одній пачці) значна знижка. І так: при побиранні 6—10 примірників платиться по 13 сотиків, при 10—50 прим. по 12 сот., при 50—100 прим. по 10 сот., а при 100 і більше прим. по 9 сот. за примірник. Отже часопис надається до масового поширення.

В першу чергу наше Впр. Духовенство повинно занятися ревним поширенням цієї доброї газетки між школярів і дітвору в парохії.

Адреса: **„Наш Приятель“ — Львів, вул. Сикстуська 39 а.**